

၁၂

လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှု

၁၉၆၉ လွန်နှစ်များအတွင်းက အရှေ့တောင်အာရှဒေသအတွင်းရှိ လူ့အများစုမှာ လျှပ်စစ်မီး၊ အထက်တန်းကျောင်း၊ လုံလောက်သည့်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုတို့မရှိဘဲ နေထိုင်ခဲ့ကြရသည်။ ကား သို့မဟုတ် မော်တော်ဆိုင်ကယ် ပိုင်ဆိုင်သူ၊ လေအေးပေးစက်တပ် အခန်းထဲတွင် နေထိုင်ဖူးသူအရေအတွက်မှာလည်း အနည်းငယ်မျှသာရှိခဲ့သည်။

၁၂.၁ မိတ်ဆက်

လူအများစုမှာ လယ်ကွင်းများထဲတွင်နေထိုင်ကြပြီး ကျောင်းမနေကြရသလို နိုင်ငံပြင်ပသို့ ထွက်ဖူးသူမှာလည်း အလွန်ရှားပါးလှသည်။ နောက်ပိုင်း ၁၀ စုနှစ်အနည်းငယ်အတွင်း လျင်မြန်သည့် ဖွံ့ဖြိုးမှုများက အရှေ့တောင်အာရှလူ့အဖွဲ့အစည်းကို အသွင်ပြောင်းပစ်ခဲ့သည်။ လျှပ်စစ်မီးမှ ဆေးရုံများနှင့် ဈေးဝယ်စင်တာများအထိ ယနေ့ခေတ်တွင် လူအများရရှိနေသော ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများမှာ မကြာသေးမီ ဆယ်စုနှစ်များအတွင်းကမှ ရောက်ရှိလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြောင်းလဲမှုများသည် လူအချို့အတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းခဲ့သည်မှာမှန်သော်လည်း လူအားလုံးအတွက် အကျိုးကျေးဇူးရှိခဲ့သည်ဟူ၍တော့ မဆိုနိုင်ချေ။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲလူ့အဖွဲ့အစည်းများ ရင်ဆိုင်ရသည့်စိန်ခေါ်မှုမှာ ပြည်သူများအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်အတူရရှိလာမည့် အကျိုးကျေးဇူးများနှင့်အတူ တစ်ဖက်တွင်လည်း တိုးတက်မှုနောက်ကွယ်မှ နစ်နာဆုံးရှုံးမှုများကို ရှောင်လွှဲနိုင်ရန်အတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရေးပင် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ဖွံ့ဖြိုးမှုကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးများပိုမိုရရှိလာနိုင်သလို လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုများလည်း ပိုမိုကြုံတွေ့ရနိုင်ခြေရှိသည်။ ဤအခန်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဖော်ဆောင်စဉ် လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ရင်ဆိုင်ရသည့်စိန်ခေါ်မှုများကို ဆွေးနွေးသွားမည်ဖြစ်သည်။

တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးမှုကြောင့် ပြည်သူများအနေဖြင့် ပိုမိုဘေးကင်းလုံခြုံပြီး လုပ်အားခပိုများသော အလုပ်အကိုင်များရရှိ လာခြင်း၊ ပညာရေး၊ လမ်းများနှင့် ဆေးရုံများကဲ့သို့သော အစိုးရဝန်ဆောင်မှုပိုင်းတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်လာမှု၊ လျှပ်စစ်မီးရရှိမှုကြောင့် ပန်ကာများ၊ ရေခဲသေတ္တာများ၊ တယ်လီဗီးရှင်းများနှင့် လျှပ်စစ်မီးသီး၊ မီးချောင်းများကဲ့သို့ ဇိမ်ခံပစ္စည်းများကို သုံးစွဲခွင့်ရရှိလာခြင်း ကဲ့သို့သော အကျိုးကျေးဇူးများကို ခံစားခွင့်ရရှိလာကြသည်။ ယခု ဤပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်ကိုဖတ်နေသူ အားလုံးမှာ ပညာသင်ကြားခွင့်၊ လျှပ်စစ်မီး၊ လမ်းများနှင့် ဆေးရုံများဟူသည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ရရှိကြသူများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို လူတိုင်းညီတူညီမျှရရှိခြင်းမျိုးမှာမူ ရှားပါးလှသည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သူများမှာ ပိုမိုချမ်းသာလာသော်လည်း အခြားသူများမှာမူ ဆင်းရဲမြဲ ဆင်းရဲလျက်သာရှိပြီး ပို၍ဆိုးသည့်အခြေအနေများတွင်ဆိုလျှင် မူလထက် ပိုမိုဆင်းရဲသွားခြင်းမျိုးပင် ရှိနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကွာဟချက်ဖြစ်ရသည့်အကြောင်းရင်းများထဲတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများချဲ့ထွင်လာပြီး အရင်းအမြစ်များလိုအပ်လာခြင်းတို့ကြောင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံး နေရပ်ဒေသမှ ဖယ်ရှားပေးခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုမြင့်တက်ခြင်း၊ နာမကျန်းမှုနှုန်းမြင့်တက်ခြင်း၊ လုပ်သားများအပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၊ နေထိုင်မှုစားရိတ်များမြင့်တက်ခြင်းနှင့် လုပ်အားခနည်းပါးခြင်းတို့ကြောင့် လူများမှာ အကြွေးနွံနစ်ပြီး အသက်ရှင်ရပ်တည်ရန်ပင်ရုန်းကန်ရသည့်အခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက်ရတတ်ခြင်း တို့ပါဝင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုကြောင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများမှာ ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေများနှင့် ရင်ဆိုင်ရသောအခါတွင် အခွင့်အာဏာကွာဟမှုများနှင့် တင်းမာမှုများဖြစ်ပေါ်ကာ နောက်ဆုံးတွင်ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားသည့်အခြေသို့ ဆိုက်ရောက်တတ်သည်။ ဖြစ်ပွားပြီးသား ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများကို အကဲဖြတ်သုံးသပ်နိုင်ရန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နေသည့် အဖွဲ့များအနေဖြင့် မှန်မှန်ကန်ကန် ပြုမူဆောင်ရွက်ကြောင်းသေချာစေရေးတို့အတွက် ပဋိပက္ခများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လူ့အခွင့်အရေးကို လက်စွဲထားရန် အရေးကြီးလှသည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

ဖွံ့ဖြိုးရေး

ဖွံ့ဖြိုးရေးအယူအဆမှာ ဆွေးနွေးငြင်းခုံစရာအများအပြားကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ အရေးကြီးဆုံး မေးခွန်းမှာ မည်သည်တို့က ဖွံ့ဖြိုးသင့်သနည်းဆိုသည့် မေးခွန်းပင်ဖြစ်သည်။ ရေပန်းအစားဆုံး ဖွံ့ဖြိုးရေး ရေစီးကြောင်းကို ကုလသမဂ္ဂစီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးကောင်စီနှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက ဖော်ဆောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် လူမှုရေးနှင့်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု (အခြေခံအားဖြင့်လူများ ပိုမိုကြွယ်ဝလာပြီး ဝန်ဆောင်မှုများပိုမိုရရှိရန်)တို့ကို အာရုံစိုက်သည်။ ဤအမြင်နှင့်ပတ်သက်ပြီး မေးရန်ရှိသည်မှာ နိုင်ငံရေးဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင်ပါဝင်သလားဆိုသည့် မေးခွန်းဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသည်မှာ စွမ်းဆောင်ရည်များတည်ဆောက်ပေးခြင်းနှင့် လူသား၏ ကြီးပွားနိုင်သည့် အကြောင်းတရားများကို ဖွံ့ဖြိုးစေခြင်းတို့ကို ရည်ညွှန်းကြောင်း အဆိုပြုသည့် အမကြာဆင်းနှင့် မာသာ နှစ်(စ်)ဘွမ်းတို့၏ သီအိုရီများလည်းရှိသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုလျှင် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာ လူများ သို့မဟုတ် တိုင်းပြည်များ ပိုမိုချမ်းသာကြွယ်ဝရေးတစ်ခုတည်းမဟုတ်ဘဲ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားနှင့် လမ်းများကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများ ပိုမိုကောင်းစွာ ရရှိစေ ရေးလည်း ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသီအိုရီနှင့်အတူ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာ အနောက်တိုင်းအရင်းရှင် အယူအဆသာဖြစ်ပြီး ဆင်းရဲနိမ့်ကျသူများ၏အခြေအနေကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေမှု များများ စားစား မရှိလှဘဲ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကို စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ အနောက်နိုင်ငံများ၏ ခြေရာ နောက်သို့လိုက်ရန်သာ ပို၍အားပေးသည်ဟု ဖွံ့ဖြိုးရေးအလွန် ပညာရှင်များကလည်း ယူဆခဲ့ကြ သည်။ ခြုံငုံသုံးသပ်လျှင် လူမှုနှင့်စီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှုကို အရောက်သွားခြင်းမှာ လက်ရှိ ကမ္ဘာကို စိုးမိုးနေသော မော်ဒယ်ဖြစ်သည်။ ဤအခန်းတွင် ထိုသို့ လူမှုစီးပွားခေတ်မီတိုးတက်လာခြင်းများ နောက်သို့ လိုက်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံး မော်ဒယ်ဟုတ်၊ မဟုတ် အငြင်းပွားနေသည်များကို အဓိက ဆွေးနွေးသွားပါမည်။

ဒေသတွင်းရှိ အစိုးရများနှင့် အထက်တန်းလွှာအီလစ်များသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်အမြင်များကိုသာ လက်ကိုင်ပြုခဲ့ကြရာ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဒေသခံ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းများ၌ နစ်နာဆုံးရှုံးမှုများနှင့် ကြုံတွေ့ရခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။ ဥပမာ အရှေ့တောင် အာရှတွင် ဆည်များ၊ လမ်းများ၊ အဆောက်အဦစီမံကိန်းများနှင့် စက်မှုဇုန်များမှာ လူ့အသိုင်းအဝိုင်း များ၏ အခွင့်အရေးများကို တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဒေသတွင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေး ဆောင်ရွက်ရာ၌ လူမှုရေး၊ စီးပွားပွားရေးကိန်းဂဏန်းများတိုးတက်ရန်သာ ဆောင်ရွက်ရန် စိတ်အားထက်သန်ပြီး နိုင်ငံရေးအနှစ်သာရဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုမူ ဂရုမပြုခဲ့ကြပါ။ အကျိုးဆက်မှာ ဒေသတွင်းတွင် အာဏာရှင်ပုံစံ ဖွံ့ဖြိုးမှုများကိုသာ အများအပြားတွေ့ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်တွင် တစ်သီးပုဂ္ဂလများ၏ အကျိုးကျေးဇူးကိုသာ ဖွံ့ဖြိုးလာစေတတ်ပြီး အများပြည်သူက ဖွံ့ဖြိုးရေးဖြစ်စဉ် အတွင်း ပါဝင်နိုင်မှုကို တားဆီးထားသည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအားဖော်ဆောင်ပုံကို စိန်ခေါ် မေးခွန်းထုတ်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်းတို့ကဲ့သို့သော ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုများကြောင့် တရားမျှတမှုမရှိ၊ သာတူညီမျှမှုမရှိသည့် ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုသာ ဖြစ်စေခဲ့ပြီး အကျိုးကျေးဇူးများကို မျှဝေခံစားရာတွင်လည်း တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ဥပမာ - ဖိအားပေးနှင်ထုတ်ခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း တို့ကြောင့် ရိုးရာဓလေ့ လူနေမှုဘဝပုံစံများ ပျက်စီးခြင်းမှာ ဒေသတွင်းတွင် အကြီးစား ဖွံ့ဖြိုး

တိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကြောင့် အများဆုံးကြိုတွေ့ရသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှု တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။

စာသုံးသူများ ဝယ်ယူရသည့်ဈေးနှုန်းသက်သာစေရန်အတွက် မူလကတည်းက ဆင်းရဲ နွမ်းပါးလျက်ရှိသည့် အလုပ်သမားများ၏ လုပ်အားခကိုလျော့ချခြင်းမျိုး ပြုလုပ်သည့်အခါ လူလူချင်း တန်းတူညီမျှမစဉ်းစားဘဲ နိမ့်ပါးသူကိုဘေးဖယ်ထားခြင်းမျိုး ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ထို့အတူ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု နှင့် ဝင်ငွေတိုးမြှင့်မှုတို့အတွက် အနိမ့်ဆုံးလုပ်အားခကို လျော့ချသတ်မှတ်ခြင်းမျိုးလည်းရှိသည်။ ထို့ပြင် မြန်ဆန်သောဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုဆီသို့ ဦးတည်သွားတတ်ပြီး စားစရိတ်နှင့် အိမ်ငှားခများ မြင့်တက်လာခြင်းကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ထိုသို့အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်နေစဉ် ကာလ များတွင် အစိုးရအရာရှိများနှင့် စီးပွားရေးသမားတို့သည် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ၎င်းတို့ကျူးလွန် ခဲ့ကြသော အမှုများအတွက် အပြစ်ပေးခံရခြင်းမရှိဘဲ လွတ်မြောက်နေတတ်သည်။ အစိုးရများသည် တာဝန်ခံမှုမရှိခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနေသည်ဟု ယူဆကာ စီးပွားရေးသမားများကို အပြစ်မယူလိုခြင်းတို့ကြောင့် ထိုသူတို့မှာ သက်သာခွင့်လည်းရကြသည်။ တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖွံ့ဖြိုးမှု ကြောင့် ဤဒေသအတွင်းတွင် လူများသည် ဆင်းရဲနိမ့်ကျသော ကျေးလက်ဒေသမှ စီးပွားဥစ္စာများ ရှာဖွေနိုင်မည့် မြို့ကြီးများ၊ သို့မဟုတ် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဖြစ်စဉ်များအားလုံးတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးခြေလှမ်းများကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ရင်စီး ခံစားခဲ့ရသူများကို ချွေးသိပ်လေ့ရှိသည်မှာ နိုင်ငံသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများထက် ရရှိလာသည့်အကျိုးအမြတ်များက ပို၍အလေးသာသည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ဤကဲ့သို့ စတေးရမ္မများ ရှိမည်သာဖြစ်ကြောင်း ထိုသူတို့အား ပြောကြားလေ့ရှိသည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

သာတူညီမျှမှုမရှိသော ဖွံ့ဖြိုးမှု

ဖွံ့ဖြိုးမှုကြောင့်အချို့သောလူ့အဖွဲ့အစည်းများက ပိုမိုကြီးများသောအကျိုးကျေးဇူးများ (ပိုမိုချမ်းသာ ကြွယ်သွားခြင်းဖြစ်စေ၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိသွားခြင်းကိုဖြစ်စေ)ရရှိသွားပြီး အခြားသူများက ပိုမိုဆင်းရဲနိမ့်ကျသွားခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများဆုံးရှုံးခြင်း သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုများရရှိနေရာမှ ပြတ်တောက်သွားခြင်းများဖြစ်သော အခြေအနေမျိုးကို ဖော်ပြရန် ဤအသုံးအနှုန်းကို အသုံးပြုသည်။ ညီမျှမှုမရှိခြင်းမှာ နယ်ပယ်အများအပြားတွင် ဖြစ်ပေါ် သည်။

ချမ်းသာသောနိုင်ငံများနှင့်ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများ - ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အကျိုးကျေးဇူးများမှာ သမိုင်းတစ်လျှောက် တွင် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများက ပိုမိုခံစားရလေ့ရှိသည်။ ပထမဆုံး ကိုလိုနီဝါဒနှင့်နောက်ပိုင်းတွင် ဈေးကွက်စီးပွားရေး ချဲ့ထွင်မှုတို့တွင် ချမ်းသာသောအနောက်နိုင်ငံများနှင့် ထိုနိုင်ငံများမှ ကော်ပို ရေးရှင်းကြီးများသည် အကျိုးအမြတ်များ သိသိသာသာ ရရှိခဲ့သည်။ လက်တလော စိုးရိမ်ပူပန်ရမှု တစ်ရပ်မှာ ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီမှုများဖြစ်ပြီး ယင်းသဘောတူညီမှုများမှာ ချမ်းသာသော နိုင်ငံများအတွက်သာ အကျိုးကျေးဇူးအများဆုံးဖြစ်လျက်ရှိသည်ဟု ဝေဖန်သူများက ပြောကြား လျက်ရှိသည်။

မြို့ပြနှင့်ကျေးလက် ဖွံ့ဖြိုးမှု - မြို့များနှင့် ကျေးလက်ဒေသများသည် ကွဲပြားခြားနားစွာဖွံ့ဖြိုးကြပြီး မတူညီသော စိန်ခေါ်မှုများလည်း ရှိကြသည်။ မြို့ပြများရှိ ဆင်းရဲသားရပ်ကွက်များထံ ဝန်ဆောင်မှုများ ရောက်ရှိစေရန်လုပ်ဆောင်ခြင်းမှာ ခက်ခဲသောလုပ်ငန်းဆောင်တာတစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း ထိုဆင်းရဲသားရပ်ကွက်များမှာ သွားလာရလွယ်ကူသောကြောင့် နည်းစနစ်ပိုင်းအရ ခက်ခဲကောင်းမှ ခက်ခဲလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ကျေးလက်ဒေသသို့ ချဲ့ထွင်ခြင်းမှာ ခရီးအကွာအဝေး၊ ဆက်သွယ်ရေးဟူသည့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရဖွယ်ရှိသည်။ ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများသည် ကုန်ကျစရိတ်ပိုမိုများပြားလေ့ရှိပြီး ပို၍လည်း နှေးကွေးလေ့ ရှိသည်။

ကျား၊ မကွဲပြားမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု - ဆင်းရဲနိမ့်ကျစွာနေထိုင်ရသော အမျိုးသမီးအရေအတွက်မှာ အမျိုးသားများထက်ပို၍များသော်လည်း စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုများသည် ထိုအချက်ကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းခြင်း မရှိချေ။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများသည် အမျိုးသမီးများ၏ကဏ္ဍကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းမရှိခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးရွားစေနိုင်သည်။ အမျိုးသမီး များသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုမှ ချန်လှပ်ထားခံရခြင်းမျိုးပင် ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။

ထိုနောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှ မလွဲစကန်ထွက်ပေါ်လာမည့် ရလဒ်များလော။ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း အကျိုးအမြတ်ရရှိသူများနှင့် နစ်နာဆုံးရှုံးရသူများ အမြဲတစေ ရှိလိမ့်မည်သာဖြစ်သည် ဆိုသည်မှာ လက်ခံချင်စဖွယ်ဖြစ်သော်လည်း ရေရှည်တွင်မူ အားလုံး အကျိုးခံစားရလိမ့်မည်ဟု အဆိုပြုချက်ရှိသည်။ လူ့အခွင့်အရေး ရှုထောင့်မှဆိုလျှင်မူ ထို ယူဆ တွေးခေါ်မှုမှာ ချို့ယွင်းချက်ရှိနေသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း တိုးတက်မှုဖြစ်ပေါ်ရာတွင် လူအချို့ အနေဖြင့် အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးခံရလိမ့်မည် သို့တည်းမဟုတ် ဒုက္ခနှင့်ကြုံတွေ့ရလိမ့်မည် ဆိုသည်မှာ မှားယွင်းလျက်ရှိသည်။ အစိုးရတစ်ရပ်အနေဖြင့် ခြုံ၍ကြည့်လျှင် လူအများအကျိုးရှိလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ယူဆပြီး ဥပဒေချိုးဖောက်ခြင်းကို အကာအကွယ်ပေး၍မရချေ။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဆောင်ရွက်နေစဉ်တွင်လည်း ဥပဒေစိုးမိုးမှုရှိရမည်သာဖြစ်သည်။ ယခုနောက်ပိုင်း ဖွံ့ဖြိုးရေးသီအိုရီ များက ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် သာတူညီမျှဖြစ်သင့်ပြီး ဥပဒေနှင့်အညီသာဖြစ်ရမည်ဟု အသိအမှတ်ပြုလာ ကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကို အကျိုးကျေးဇူးများညီညီမျှမျှခံစားရရှိစေပြီး လူတစ်စု၊ တစ်ဖွဲ့တွင် နစ်နာဆုံးရှုံးခြင်းမရှိစေဘဲ ဖော်ဆောင်ပြီးမြောက်နိုင်သည်ဟု ထိုသီအိုရီများကဆိုသည်။ ကောင်းမွန် စွာ ပြီးမြောက်သွားသည့်အခါတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများသည် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း သစ်များ၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့်အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ အိုင်ဒီယာများနှင့် အတွေ့အကြုံများကို လွယ်ကူချောမွေ့စွာမျှဝေနိုင်ခြင်းများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများက လူအများကိုအကျိုးပြုစေမည်လား၊ ထိခိုက်စေမည်လား ဆိုသည်မှာ ယင်းစီမံကိန်းများကို မည်ကဲ့သို့အကောင်အထည်ဖော်သနည်း ဆိုသည်နှင့် အကောင်အထည် ဖော်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း လူအများကိုမည်ကဲ့သို့ အကာအကွယ်ပေးသနည်းဆိုသည်တို့ပေါ်တွင် များစွာမူတည်လျက်ရှိသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် လူအားလုံး၏အကျိုးစီးပွား(အနာဂတ်မျိုးဆက်များ အပါ အဝင်) ပါဝင်သင့်ပြီး ကာလတိုနှင့်ကာလရှည် နှစ်ရပ်လုံးအတွက် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုများကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းလည်း ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ လုံလောက်သည့် ကြိုတင်စီမံမှုများ လုပ်ဆောင်ပါက ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ထိုစံနမူနာပြပုံစံအတိုင်း ရရှိမည် ဖြစ်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆက်နွယ်လျက်ရှိသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆွေးနွေးခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ အခြားဆက်နွယ်မှုတစ်ခုမှာ ထိုနှစ်ခုစလုံးတွင် လုံခြုံမှုနှင့် လွတ်လပ်မှုတို့ကို ပြည်သူများ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ ရရှိစေရေးဟူသည့် တူညီသည့်ရည်ရွယ်ချက်များ ရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် နောက်ပိုင်းထွက်ပေါ်လာသည့် သီအိုရီများ(အထူးသဖြင့် ယခုအခန်း နောက်ပိုင်းတွင်ဆွေးနွေးမည့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်မှု (Rights Based Approach RBA) ကဆိုလျှင် လူ့အခွင့်အရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုမှန်ကန်ကန်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း ရှိ မရှိဆိုသည်ကို တိုင်းတာသည့်စံနှုန်းတစ်ခု ဖြစ်သင့်သည်ဟုပင် ဆိုကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုသည်ကိုလည်း လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုဆက်နွယ်မှုများကို ဤအခန်းတွင်ဆွေးနွေးထားသည်။ ပထမဆုံးအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုများကို စစ်အေးကာလမှ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်ကာလအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ၏ သမိုင်းဆိုင်ရာခြုံငုံသုံးသပ်ချက်ကို ကြည့်ရှုခြင်းဖြင့် ဆွေးနွေးသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် နောက်ထပ်သီအိုရီများမှာ လူ့အခွင့်အရေးဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ကို အထူးတလည် တောင်းဆိုသည့် သီအိုရီများအဖြစ် သုံးသပ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့်မူ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးပါဝင်မှုအပေါ် လက်တွေ့ကျသော ရှုထောင့်များကို လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ပြဿနာများနှင့် ဖြေရှင်းမှုများတွင် လေ့လာရှာဖွေထားသည်။

၁၂.၂ ဖွံ့ဖြိုးမှု နိုင်ငံရေး

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

ဆင်းရဲနိမ့်ကျမှု

ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ အဓိကရည်မှန်းချက်တစ်ခုမှာ ဆင်းရဲမွဲတေမှုကို အဆုံးသတ်ရေးဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုဟုဆိုလျှင် တစ်နေ့လျှင် တစ်ဒေါ်လာအောက်ဝင်ငွေနှင့် ရှင်သန်နေထိုင်ရခြင်းကဲ့သို့ ကျဉ်းမြောင်းသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုမျိုးကဲ့သို့သော အဓိပ္ပာယ်အများအပြား ရှိနိုင်သော်လည်း ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ အစားအစာ၊ နေထိုင်စရာ စသည်တို့ကဲ့သို့သော အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများရရှိမှုမရှိခြင်းတို့ကဲ့သို့ ပိုမို၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုမျိုးလည်း ဖြစ်သင့်သည်။ အဓိကအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံက သန်းနှင့်ချီသောပြည်သူများကို ဆင်းရဲတွင်းမှ ကယ်တင်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကြောင့် ဆင်းရဲမွဲတေသည့်အခြေအနေ ကျရောက်နေသူ အရေအတွက်မှာ လျော့နည်းလာသော်လည်း ချမ်းသာသည့်နိုင်ငံများ အပါအဝင် နိုင်ငံအားလုံးတွင် ရေရှည်တည်တံ့သည့်ပြဿနာ ဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။

ကုလသမဂ္ဂကို စတင်တည်ထောင်ချိန်ကတည်းက ဖွံ့ဖြိုးရေးကို အဓိကထားခဲ့ပြီး လက်ရှိအချိန်ထိလည်း အဓိကရည်မှန်းချက်များထဲမှတစ်ခုဖြစ်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ဖြစ်ပွားရခြင်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျခြင်းကြောင့် လူအများကို အစွန်းရောက်နှင့် စစ်ဝါဒီဆန်သော အယူအဆယုံကြည်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုကြောင့်ဟု အဆိုပြုသူ

အများအပြားရှိသည်။ ကုလသမဂ္ဂသည် စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးမှုများကို စီမံဆောင်ရွက်ရန် အတွက် စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးကောင်စီ Economic and Social Council (ECOSOC) ကို တည်ထောင်ခြင်းဖြင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစပြီး ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ် အပါအဝင် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာရုံးများကိုလည်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ယခုအချိန်တွင် ကုလသမဂ္ဂ မဟုတ်သည့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများကလည်း နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးတွင်ပါဝင် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည်။ ဒေသတွင်းတွင်ဆိုလျှင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်နှင့် အမေရိကန်၊ ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ် နှင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတို့၏ အစိုးရအကူအညီပေးရေး စီမံကိန်းများအားလုံး အသက်ဝင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြောင့် ဆိုးရွားသည့် အဖြစ်အပျက်များကြုံတွေ့ရအပြီးတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးသည် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ အလေးထားအာရုံစိုက်သည့် ကိစ္စရပ်ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲတိုင်းပြည်များတွင် အချိန်နှင့်အရင်းအမြစ်များစွာ ရင်းနှီးမြုပ်နှံလာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကောင်းမွန်သည့် ရည်ရွယ်ချက်များရှိသော်ငြားလည်း ၁၉၅၀လွန် နှင့် ၁၉၆၀ လွန် နှစ်များအတွင်းတွင် ယင်းစီမံကိန်းများနှင့် ဆက်နွယ်နေသည့် ပြဿနာများစွာပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ အဓိကဖြစ်ပွားသော ပြဿနာများအနက်မှ အချို့ကိုဖော်ပြရလျှင် -

- ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် နိုင်ငံရေးပါဝင်ပတ်သက်မှု - စစ်အေးခေတ်အတွင်းတွင် တိုင်းပြည်များသည် မိမိတို့၏နိုင်ငံရေးစနစ်များနှင့်ကိုက်ညီသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးသီအိုရီများနောက်သို့ လိုက်ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် ဆိုဗီယက်၏လွှမ်းမိုးမှုအောက်တွင်ရှိသော နိုင်ငံများမှာ စုပေါင်းလယ်ယာနှင့် အစိုးရကတိုက်ရိုက်ချုပ်ကိုင်သော အမျိုးသားရေးစီမံကိန်းများဖြစ်ကြပြီး အရင်းရှင်နိုင်ငံများက ထောက်ပံ့သောစီမံကိန်းများမှာမူ လွတ်လပ်သောဈေးကွက်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးတိုးပွားမှုကို လက်ခံယုံကြည်ရန် အားသန်ခဲ့ကြသည်။
- တိုင်းပြည်စီးပွားရေးအပေါ်အာရုံစိုက်မှု - အောင်မြင်မှု (သို့မဟုတ် ကျရှုံးမှု) ကို တိုင်းပြည် စီးပွားရေးကြွယ်ဝချမ်းသာမှု သက်သက်ဖြင့်သာတိုင်းတာပြီး ပြည်သူများ ကောင်းမွန်စွာ နေထိုင်ရမှု၊ ပျော်ရွှင်မှုတို့ဖြင့် မတိုင်းတာခဲ့ချေ။
- ကြီးမားသည့်အခြေခံအဆောက်အအုံများအပေါ်သာ အာရုံစိုက်မှု - စီမံကိန်းအများအပြားမှာ လမ်းများဖောက်လုပ်ခြင်း၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများ၊ ဆည်များဆောက်လုပ်ခြင်းတို့ အပေါ်တွင်သာ အာရုံစိုက်ထားခဲ့ကြသည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံတိုးတက်လာခြင်းဖြင့် တိုင်းပြည်၏ စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်မှုမြှင့်တက်လာပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေး တိုးပွား လာရန် အားပေးကာ တိုင်းပြည်၏ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုလည်း မြင့်တက်လာမည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြ သည်။ ထိုကဲ့သို့ယုံကြည်ခြင်းကြောင့် အခြေခံအဆောက်အအုံအကြီးစားကြီးများမှာ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ပျက်စီးစေပြီး အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများဖြစ်ပွားစေတတ်ကြောင်းကို ဥပက္ခာ ပြုခဲ့ကြသည်။
- ဥပဒေနှင့်မညီသော ဖွံ့ဖြိုးမှု - နိုင်ငံအများအပြားသည် တိုးပြည်အတွက် ပိုမိုအကျိုးရှိ ကောင်းမွန် စေရန်အတွက် လူအများ၏အခွင့်အရေးများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ချိုးဖောက်ခြင်းအား မှန်ကန် သင့်လျော်သည်ဟု ဖြေရှင်းခဲ့ကြသည်။ ဆည်များ သို့မဟုတ် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများ ဆောက်လုပ်ရန်အတွက် မိမိတို့ပိုင်မြေယာများကိုဆုံးရှုံးရသော သို့မဟုတ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးမှုကြောင့် သီးနှံများပျက်စီးမှုကြုံတွေ့ရသော လယ်သမားများကဲ့သို့သော လူ့အဖွဲ့ အစည်းများကို တစ်တိုင်းပြည်လုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အကျိုးဖြစ်ထွန်းရန်အတွက် လိုအပ်၍ ပြုလုပ်ရသော စတေးမှုတစ်ရပ်ဟု ယူဆသတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။

- ကြွယ်ဝသူများထံမှ နွမ်းပါးသူများထံ အကျိုးအမြတ်စီးဆင်းမှုသိအိုရီ - လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းတွင်ဖြစ်စေ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးလာပါက လူတိုင်း သိသိသာသာ အကျိုးကျေးဇူးခံစားရလိမ့်မည်ဟု ပညာရှင်အများအပြားက ယုံကြည်ကြသည်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူများ ခံစားရသည့် အကျိုးကျေးဇူးများသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများထံသို့ ရောက်ရှိလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ခြင်းဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သုံးစွဲလိုက်သည့် ငွေများသည် နွမ်းပါးသူများထံ စီးဆင်းရောက်ရှိသွားလိမ့်မည်ဟု ယူဆသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုသိအိုရီကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ဆောင်ရာတွင် နွမ်းပါးသူများအတွက် အဓိက ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ဘဲ အချို့ကိစ္စရပ်များတွင်ဆိုလျှင် ချမ်းသာကြွယ်ဝသူများအတွက် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ခြင်းများပင် ရှိသည်။ သို့သော် ငွေကြေးသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများထံ စီးဆင်းရောက်ရှိခြင်းမရှိဘဲ ရလဒ်အနေဖြင့် ဆင်းရဲမှုမြင့်တက်လာပြီး ချမ်းသာသူများကသာ ပိုမိုချမ်းသာကုန်ကြကာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများမှာ ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အကျိုးကျေးဇူးကို ခံစားရခြင်းမရှိတော့ချေ။

၁၂.၂.၁ စစ်အေးခေတ် ဖွံ့ဖြိုးမှုနိုင်ငံရေးခံယူချက်များ

နိုင်ငံအများအပြားသည် ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံများမှ ထောက်ပံ့မှုများကိုရယူပြီး ကွန်မြူနစ်သဘောတရားများအတိုင်း ဖွံ့ဖြိုးမည်လော၊ အရင်းရှင်အနောက်နိုင်ငံများမှ ကူညီမှုများကို လက်ခံကာ အရင်းရှင်စနစ်ကို ချီးမြှောက်ရမည်လောဆိုသည့် နှစ်မျိုးအပြင် အခြားရွေးချယ်စရာမရှိသည့် အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ထိုပုံစံနှစ်မျိုး၏ ဖွံ့ဖြိုးမှု သွင်ပြင်လက္ခဏာများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ကွန်မြူနစ်ဖွံ့ဖြိုးမှု - အစိုးရက ဖွံ့ဖြိုးမှုများကို ဖော်ဆောင်ပြီး စီးပွားရေးကို ချုပ်ကိုင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် အမိန့်ပေးစီးပွားရေးစနစ်ဟုလည်း ခေါ်ဆိုသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိပြီး လွတ်လပ်သောဈေးကွက်ဖြင့် လည်ပတ်ခြင်းမဟုတ်၍ဖြစ်သည်။ အစိုးရကသာ ကုန်စည်များ၏ကုန်ကျစရိတ်နှင့် ပမာဏတို့ကို သတ်မှတ်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ အဓိကလက္ခဏာတစ်ရပ်မှာ ပြည်သူပိုင်ပြုခြင်းဖြစ်ပြီး တစ်သီးပုဂ္ဂလပိုင် လယ်မြေများ၊ လုပ်ငန်းနေရာများမှာ တစ်ခုတည်းသော စုပေါင်းလုပ်ငန်းအဖြစ် တည်ဆောက်ရန် ပူးပေါင်းကြရသည်။ စုပေါင်းလုပ်ကိုင်ခြင်းမှာ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကို အောင်အောင်မြင်မြင် မြှင့်တက်စေနိုင်သော်လည်း စုပေါင်းလယ်ယာအားလုံးနီးပါးမှာ ဖျက်သိမ်းစွန့်ပစ်မြေများသာ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ အဘယ်ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ရသနည်းဆိုလျှင် လူတစ်ဦးချင်းအလိုက် အကျိုးအမြတ် ရရှိနိုင်သည့် မက်လုံးမရှိမှု သို့မဟုတ် ဆန္ဒရှိသည့်အလုပ်ကို ကိုယ်တိုင်ရွေးချယ် မလုပ်ကိုင်နိုင်မှု သို့မဟုတ် အလုပ်သမားများကို မိသားစုများနှင့်အတူနေခွင့်မပေးဘဲ အလုပ်သမားများအချင်းချင်းသာ စုပေါင်းနေထိုင်ခိုင်းမှုတို့ကြောင့် ယေဘုယျအားဖြင့် အလုပ်သမားများ၏ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း ကျဆင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အရင်းရှင်စနစ်ဖွံ့ဖြိုးမှု - ဈေးကွက်စီးပွားရေးကို ချဲ့ထွင်ခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်သည်။ တစ်သီးပုဂ္ဂလ သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီများသည် ဈေးကွက်အတွင်းရောင်းချရန် ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ကြလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ (လယ်သမားများက သီးနှံများစိုက်ပျိုးခြင်း၊ မိသားစုတစ်စုက ကိုယ်ပိုင်

စားသောက်ဆိုင် ဖွင့်လှစ်ရောင်းချခြင်း စသည်ဖြင့်) အခြားတစ်နည်းအနေဖြင့် လူအများသည် ကုမ္ပဏီများအတွက် အလုပ်လုပ်ပေးခြင်းဖြင့် လုပ်အားကို ရောင်းချနိုင်ကြသည်။ လူအများအပြားမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် မြို့ပြများတွင် အများစုရှိသော လုပ်အားခရသည့် အလုပ်အကိုင်များကို လုပ်ကိုင်ရပြီး ကုန်စည်များဝယ်ယူနိုင်ရန်အတွက် လယ်ယာများကို စွန့်ခွာခဲ့ကြသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဈေးကွက်တစ်ခုမှာ အရင်းရှင်စနစ်များတွင် ဝင်ငွေရှာဖွေနိုင်စွမ်း အကန့်အသတ်မရှိ ဖြစ်နိုင်ရာ ကြီးမားသော ဥစ္စာခန့်ကြယ်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း အကျိုးကျေးဇူးကို လူတိုင်းခံစားရရှိခြင်းတော့ ရှိမည်မဟုတ်ချေ။ ဆင်းရဲချို့တဲ့ခြင်းမှာ ထိုကဲ့သို့သောစနစ်များ၏ အမြဲတစေနီးပါး ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည့် ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးဖြစ်သည်။ ၁၉၆၀ လွန်နှစ်များအတွင်းက ဖွံ့ဖြိုးဆဲအရင်းရှင်နိုင်ငံများတွင် ဆင်းရဲနိမ့်ပါးမှု အလျင်အမြန်ကြီးထွားခဲ့ခြင်းက ထိုအချက်ကို သက်သေပြလျက်ရှိသည်။

၁၉၆၀လွန်နှစ်များကုန်ဆုံးချိန်တွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများအပြားမှာ ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ ပြဿနာများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး စိတ်ဝင်တစား စောဒကတက်လာခဲ့ကြသည်။ Non Aligned Movement (NAM) ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုကဲ့သို့သော တတိယကမ္ဘာ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုး၏ ထောက်ပံ့မှုဖြင့် အနောက်အရင်းရှင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကွန်မြူနစ်အစီအမံများ နှစ်မျိုးစလုံးကို တက်တက်ကြွကြွဝေဖန်မှု တစ်ရပ် ရှိလာခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ထိုင်းတို့ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများတွင် အရေးကြီးစိုးရိမ်စရာများမှာ လုပ်အားခနိမ့်ကျမှုနှင့် ဥပမာအားဖြင့် လယ်သမားများအနေဖြင့် မိမိမြေယာတွင် လုပ်ကိုင်ရုံဖြင့် အသက်ရှင်ရပ်တည်ရန် လုံလောက်သည့်ငွေကြေး ရှာဖွေနိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိဆိုသည်တို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး ထွက်ပေါ်နေသော အသံများပင်ဖြစ်သည်။ ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံများတွင်မူ မတူညီသော ပြဿနာရပ်များပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ အစားအစာကဲ့သို့သော အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ခွဲဝေရာတွင် ညံ့ဖျင်းမှု၊ စုပေါင်းလုပ်ကိုင်ရာ အလုပ်နေရာများကို မနှစ်သက်မှုတို့ကဲ့သို့သော ပြဿနာများက စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးစနစ်များအပေါ် လူများက မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာခဲ့သည်။ အရင်းရှင်နှင့် ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံ နှစ်မျိုးစလုံးတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုမှာ အကျင့်ပျက်လာဘဲခြင်း၊ ပူးပေါင်းလိမ်လည်ခြင်းများကြောင့် သံသယမျက်စိဖြင့်ကြည့်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။ လူများက ထိုပြဿနာများအားလုံးကို ရှောင်လွှဲပြီး ဖွံ့ဖြိုးနိုင်မည့် နည်းလမ်းအသစ်များကို ရှာဖွေလာကြပြီး လူ့အခွင့်အရေးမှာ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် လမ်းကြောင်းတစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၇၀ လွန်နှစ်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကြား ရှင်းလင်းသည့်ဆက်နွယ်မှုတစ်ရပ်မှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်သင့်ခံမှုရရှိခြင်းမရှိသေးဘဲ ထိုကဲ့သို့သော စီမံကိန်းများနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် ပြဿနာများကိုလည်း စီးပွားရေးတွင် သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်သည့် ပြဿနာများအဖြစ် အဓိကထား ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၇၀ လွန်နှစ်များ၏ နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင်မူ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးမှာ နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်နွယ်လာခဲ့ကြသည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ် ချမှတ်ရန် မည်မျှခက်ခဲသနည်း။

အခြေခံပညာကျောင်းများအကြောင်း စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ဆင်းရဲနိမ့်ကျသော ဒေသတစ်ခုတွင် ကျောင်းတစ်ကျောင်း စတင်ရန် မည်သည့်အရာများလိုမည်နည်းဟု ကိုယ့်ကိုကိုယ် မေးခွန်းထုတ်ပါ။ ထိုအစီအစဉ်ကိုလုပ်ဆောင်ရန် ပစ္စည်းများ၊ လုပ်အား၊ စာအုပ်များ၊ ပရိဘောဂများ စသည့်တို့ အပါအဝင် လိုအပ်မည့်အရာများအားလုံးကို စာရင်းပြုစုပါ။ ထိုစာရင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မြေပုံတစ်ခု၏ အစဖြစ်သော်လည်း ဆောက်လုပ်ပြီးစီးသွားသော ကျောင်းများမှာ အလွတ်များသာ ရှိသေးသဖြင့် လိုအပ်ချက်များစွာရှိသေးသည်။ ကလေးများကျောင်းသို့ လာစေရန်အတွက် အခြားမည်သည့် ဖွံ့ဖြိုးမှုများ လိုအပ်သနည်း။ စာသင်ခန်းများပြည့်နေစေရန် အခြားမည်သည့်တို့ လိုအပ်သေးသနည်း။ ဆရာများမှာ အရည်အချင်းပြည့်မီသူများဖြစ်ကြောင်း သေချာစေရန်မည်ကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်မည်နည်း။ ထိုဆရာတို့က မည်သည့်သင်ခန်းစာများ သင်ကြားမည်နည်း။ ကလေးများက ကျောင်းသို့မည်ကဲ့သို့ ရောက်ရှိမည်နည်း။ မည်သည့်အရာများကို ကလေးများ စားကြမည်နည်း။ အားလုံးဘေးကင်းလုံခြုံကြောင်း သေချာစေရန် မည်သည့်တို့ လုပ်ဆောင်ထားနိုင်သနည်း။

ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးကိစ္စများကို စတင်၍ ပုံကြမ်းဖော်ကြည့်ခြင်းဖြစ်ရာ ထိုဖြစ်စဉ် အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော လူ့အခွင့်အရေးအားလုံးကိုချရေးပါ။ (သာဓကအနေဖြင့် ပြောင်းရွှေ့ပိုင်ခွင့်၊ အစားအသောက်ရရှိပိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်) စီမံကိန်းတစ်ရပ်သည် ကျေးရွာတစ်ရွာသို့ ပညာရေးယူဆောင်ပေးသကဲ့သို့ ရိုးရှင်းသယောင်ရှိသော်လည်း ထိုစီမံကိန်း ကောင်းစွာ ပြီးမြောက်ရန်မှာမူ ပို၍ကြီးမားပြီး၊ ပို၍လည်းရှုပ်ထွေးသည်။ စာသင်ခန်းများ ဆောက်လုပ်ခြင်းနှင့် လိုအပ်သည့်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူခြင်းကဲ့သို့သော စီးပွားရေးရှုထောင့်မှချည်းပဲ စဉ်းစား၍ မရဘဲ လူမှုရေးရှုထောင့်များ (မိဘများက ကလေးများကို ကျောင်းများသို့ လွှတ်စေရန် မည်ကဲ့သို့တိုက်တွန်းမည်နည်း) နှင့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုရှုထောင့်(မည်သည့်ဘာသာစကား အသုံးပြု သင်ကြားသင့်သနည်း) မှလည်း စဉ်းစားဆင်ခြင်ရမည်။

ယခုသင်ခန်းစာက ဝိယင်နာကြေညာစာတမ်းနှင့်လက်တွေ့အစီအစဉ်များ (၁၉၉၃) က အလေးထားသော အချက်ဖြစ်သည့် ဒီမိုကရေစီ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအား လေးစားလိုက်နာခြင်းနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အမှီသဟဲပြုနေကြသလို အပြန်အလှန်လည်း သက်ရောက်မှုရှိနေကြသည်။

၁၂.၂.၂ ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်

၁၉၆၀ လွန်နှစ်များကုန်ချိန်တွင် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများသည် အနည်းငယ်မျှသာ ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ကြသည်။ (စင်ကာပူနိုင်ငံအား ထည့်မထွက်ဘဲ ထားကောင်းထားရမည်ဖြစ်သည်) အချို့နိုင်ငံများမှာ စစ်အေးခေတ်ပဋိပက္ခများကြောင့် ထိုကဲ့သို့ အနည်းသာ ဖွံ့ဖြိုးခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံခြားအကူအညီနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအမံများကို လက်ခံသော နိုင်ငံများ၌ပင် ပြည်သူများဘဝ အမှန်တကယ်ပြောင်းလဲလာခြင်းမျိုး မတွေ့ခဲ့ရချေ။ ညံ့ဖျင်းသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့်

ပေါ်ပေါက်လာသည့် ပြဿနာများမှာ စိုးရိမ်စရာအခြေအနေသို့ ရောက်ရှိလျက်ရှိရာ ၁၉၇၀ လွန် နှစ်များတွင် အဓိက ဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့အစည်းကြီးများအနေဖြင့် နည်းဗျူဟာပြောင်းလဲရန် လိုအပ်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်း သိရှိလက်ခံခဲ့ကြသည်။

၁၉၇၀ လွန်နှစ်များတွင် မတူညီသည့်တုံ့ပြန်မှုများက ဤအခြေအနေကို ပြောင်းလဲပစ်ခဲ့ သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းတို့ကဲ့သို့သော အချို့အဖွဲ့အစည်း ကြီးများက လူအများ၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များ အတွက်သာ တိုက်ရိုက်အာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံများက ဈေးကွက်စီးပွားရေးနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ လယ်ယာ လုပ်ကိုင်မှုများကို စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ဤအခြေအနေပေါ် တတိယကမ္ဘာနိုင်ငံများသည် နိုင်ငံရေးအရကွဲပြားမှုကို ရှောင်လွှဲရန် အတူတကွဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့် ကို တောင်းဆိုလာ ခဲ့ကြသည်။ ဤတောင်းဆိုမှုသည် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများကို ဘေးချိတ်ပြီး ဆင်းရဲသောတိုင်းပြည်များကို အကူအညီပေးရန် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခွင့် မပေးဘဲ မရမနေသဘော တောင်းဆိုမှုဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုငြိမ်းချမ်းစွာဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်သည် နိုင်ငံရေးအရ မဟာမိတ်ဖွဲ့မှုများကိုရှောင်ရှားပြီး စီးပွားရေးအဆောက်အအုံပေါ်တွင် မဟုတ်ဘဲ လူတစ်ဦးချင်း အပေါ်တွင် အာရုံစိုက်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံများအားလုံးအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို လူ့အခွင့် အရေးတစ်ရပ်အဖြစ် သဘောထားပြီး ဖွံ့ဖြိုးမှုလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ပြည်သူများအားလုံးကို ဆင်းရဲ တွင်းမှလွတ်အောင် မြှင့်တင်ပေးရန်လည်း တောင်းဆိုခဲ့သည်။

ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်

ဤအခွင့်အရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုမရှိမှု လူတိုင်းအကျိုးကျေးဇူးရရှိကာ ဆင်းရဲတွင်းမှလွတ်မြောက်ခြင်း၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သောကျောင်းများနှင့် ဆေးရုံများအသုံးပြုခွင့်ရရှိခြင်းတို့ ရရှိစေရေးဖြစ်ပြီး UNGA က ၁၉၈၆ ဒီဇင်ဘာ ၄ ရက်တွင် ချမှတ်ခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့် ကြေညာချက်တွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။

အခြေခံလိုအပ်ချက်များ

ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး အသက် ဆက်လက်ရှင်သန်ရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည့် အရာများဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပြီး အစားအသောက်၊ ရေနှင့် ခိုလှုံစရာနေရာတို့ ပါဝင်သည်။ ထို့ထက်ပိုပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သတ်မှတ်လျှင် ကျန်းမာရေး၊ လုံခြုံမှုနှင့် အပတ်အစားတို့လည်း ပါဝင်နိုင်သည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

နိုင်ငံများကို အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း

ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယနှင့် စတုတ္ထကမ္ဘာ

ပထမကမ္ဘာ(အရင်းရှင်အနောက်တိုင်းနိုင်ငံများ)၊ ဒုတိယကမ္ဘာ(ကွန်မြူနစ်နှင့်ဆိုဗီယက်နိုင်ငံများ)၊ တတိယကမ္ဘာ(ပထမနှင့်ဒုတိယကမ္ဘာတို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေးအလိုရှိနေသော ဆင်းရဲနိမ့်ကျသည့် နိုင်ငံများ)နှင့် စတုတ္ထကမ္ဘာ(ဒေသခံနှင့် ဘေးဖယ်ခံထားရသောအဖွဲ့များ)။ ထိုကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်မှုများမှာ နိုင်ငံရေးသဘာဝအရ သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဒုတိယကမ္ဘာကို အဆုံးသတ်စေခဲ့သည့် စစ်အေးခေတ်အဆုံးသတ်ပြီးနောက်တွင် ထိုအဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်မှုကို အသုံးပြုမှု အလွန်ရှားသွား ခဲ့သည်။

ဖွံ့ဖြိုးပြီးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ

ဖွံ့ဖြိုးပြီး(ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ) နှင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ(ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများ)ဟူသည့် သတ်မှတ်မှုကို အဓိကအားဖြင့် ကုလသမဂ္ဂက အသုံးပြုသည်။ ဤသတ်မှတ်ချက်တွင် အသေးစိတ် အမျိုးအစား ခွဲခြားခြင်းမှာမူ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု၊ ဂျီဒီပီ၊ သို့မဟုတ် လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုညွှန်းကိန်းများ အသုံးပြုမှုပေါ် မူတည်ပြီး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုချင်းအလိုက်ပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားနိုင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျသော နိုင်ငံများ (Less Developed Countries -LDCs) ကဲ့သို့သော နောက်ထပ် ကဏ္ဍခွဲများကိုလည်း အဆင်းရဲဆုံးနိုင်ငံများကိုပါ လွှမ်းခြုံမှုရှိစေရန် ဖန်တီးသတ်မှတ်ခဲ့သည်။ (ဥပမာ - ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအိုနှင့် မြန်မာ)

ကမ္ဘာ့တောင်ဘက်ခြမ်း

မြောက်ဘက်ခြမ်း(ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ)နှင့်ကမ္ဘာ့တောင်ဘက်ခြမ်း(ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများ)။ ကမ္ဘာ့တောင်ဘက်ခြမ်းသည် မြောက်ဘက်ခြမ်း၏ အသုံးချအမြတ်ထုတ်မှုကိုခံရသည်ဟု ယူဆသော ၁၉၉၀ လွန် နှစ်များဆီက နိုင်ငံရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအရ အမျိုးအစားခွဲခြားမှုတစ်ရပ်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပိုင်ခွင့်ကို ၁၉၈၆ ခုနှစ် အထွေထွေညီလာခံတွင် ချမှတ်ခဲ့ခြင်းက ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများကြား ၁၀ စုနှစ် တစ်ခုကြာ ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများ၏ နိဂုံးအဆုံးသတ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုအယူအဆက ဖန်တီးထားသည့်တန်ဖိုးများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကွဲပြားသည့်အမြင်များ နက်နက် ရှိုင်းရှိုင်း ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်သောကြောင့် ထိုတန်ဖိုးစံနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွားမှုများဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂတွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်တောင်းဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ စုစည်းညီညွတ်ခဲ့ကြသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများကမူ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု တစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။

ကြေညာချက်သည် အထူးအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လူ့အခွင့်အရေးပိုင်းတွင် အရေးပါသည့် အဆင့်မြှင့်တင်ရေးအချို့ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ကံမကောင်းစွာနှင့်ပင် နိုင်ငံရေး စွက်ဖက်မှုမှ လွတ်မြောက်အောင် မစီမံနိုင်ခဲ့ချေ။ အပေါင်းလက္ခဏာ ဆောင်သည့်ဘက်မှကြည့်လျှင်မူ ထိုအယူအဆအရ -

လူပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖွံ့ဖြိုးရေး၏အဓိကအကြောင်းအရာအဖြစ် ပါဝင်ပတ်သက်ခွင့်ရသူဖြစ်ကာ ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကို ဆက်ခံပိုင်ခွင့်ရှိသူ ဖြစ်ရမည်။ (အပိုဒ်-၁)
ဟူသည့်အချက်ကို အသိအမှတ်ပြု လက်ခံခဲ့သည်။

တစ်နည်းဆိုရလျှင် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံးကိုသာ အဓိကထားသည့် အရင်းရှင် စနစ်၏အမြင်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ် ပြည်သူများသည် ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ရည်မှန်းချက်ဖြစ်ရမည်ဟု လက်ခံခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဂျီဒီပီကိန်းဂဏန်းကြီးမားမှုနှင့်မဟုတ်ဘဲ ပြည်သူများ၏ ဘဝတိုးတက်မှုဖြင့်သာ တိုင်းတာရမည်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂကလည်း ဖွံ့ဖြိုးမှုကို လူအများ၏ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် ပုဂ္ဂလိကကြွယ်ဝမှုတို့ဖြင့် တိုင်းတာသည့် လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုညွှန်းကိန်း (Human Development Index) နှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုအစီရင်ခံစာ (Human Development Report) တို့နှင့်အတူ လူပုဂ္ဂိုလ်ကို အဓိကအကြောင်းအရာအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ကြေညာချက်၏ အခြားအပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သည့် အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်မှာ ဖွံ့ဖြိုးမှု လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရေး တောင်းဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ယခင်က လူအများသည် ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အသိပေးရှင်းလင်းတင်ပြခံရမှုမရှိသလောက် နည်းပါးခဲ့ပြီး လူအများ အပြားမှာ ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ သက်ရောက်မှုများကို သတိပင်မမူခဲ့ကြချေ။ ထို့အတူ အစိုးရကလည်း ပြည်သူများ အလိုရှိသည့်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးအသိပေးခြင်းမျိုး အလွန်ရှားပါးပြီး ၎င်းတို့ထံ မိမိကပေးအပ်မည့်အရာကို လက်ခံကြရန်ကိုသာ ပို၍မျှော်လင့်ကြသည်။

သို့ရာတွင် အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သည့်ဘက်မှဆိုလျှင် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကြေညာချက်သည် တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ထောက်ပံ့မှုမရခဲ့ချေ။ ချမ်းသာသော တိုင်းပြည်များအပေါ်

ထိုကဲ့သို့သော ရပိုင်ခွင့်များက တောင်းဆိုလာနိုင်မှုများကို စိုးရိမ်မှုကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများသည် ယင်းကြေညာချက်ကို UNGA တွင် ဆန့်ကျင်မဲပေးခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ အပိုဒ် ၇ အရ နိုင်ငံများသည် ထိရောက်သော နိုင်ငံတကာထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် အပြည့်အဝ လက်နက်စွန့်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာငြိမ်းချမ်းရေးကို ခိုင်မာအားကောင်းအောင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ ကောင်းမွန်ခဲ့သည်မှာ မှန်သော်လည်း ချမ်းသာသောတိုင်းပြည်များက လက်နက်များကို ရောင်းချပြီး ဆင်းရဲသော နိုင်ငံများကို ငွေများလှူဒါန်းရန်ဆိုသည်မှာ ဖြစ်နိုင်ခြေ အလွန်နည်းပါးလှသည်။

ထို့အတူ ကြေညာချက်က ကိုလိုနီပြုခြင်း၊ ပြည်ပဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်း၊ ပြည်ပနိုင်ငံများက ကြားဝင်စွက်ဖက်ခြင်းတို့ကဲ့သို့သော ဖောက်ဖျက်မှုများကို နိုင်ငံအားလုံးက အဆုံးသတ်ရန်လည်း တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ပြည်ပဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုဆိုသည်မှာ မည်ကဲ့သို့သောအရာဖြစ်သည် ဆိုသည်ကိုပင် မသိရှိဘဲ ချိုးဖောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဇေယျာဓိဖြစ်လျက်ရှိသည့် အခြားနိုင်ငံများ အများအပြားရှိနေချိန်တွင် ပြည်ပနယ်မြေပိုင်နက်များရှိသည့် ဥရောပနိုင်ငံများက ထိုအပိုဒ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်ကြသည်မှာ အထူးပြောနေရန်ပင်မလိုတော့ချေ။ အခြားသောစိုးရိမ်ပူပန်မှု တစ်ရပ်မှာ ဖွံ့ဖြိုးမှုအပေါ် ကြေညာချက်၏အမြင်မှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက်သာ ဗဟိုပြုလွှန်းပြီး အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် NGO များကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားမှုမရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ ထိုအချိန်က အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများကို အတွေ့ရမများသေးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်။ ထိုသို့ထည့်သွင်းရည်ညွှန်းထားခြင်းမရှိသော်လည်း အစိုးရများက ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်သည့်အခါတိုင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပေါ်လစီများကို အစိုးရများ အချင်းချင်း၊ နိုင်ငံများအချင်းချင်း ဖြေရှင်းရမည်ဟု ယူဆလက်ခံခဲ့သည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့်ဆိုရလျှင် ကြေညာချက်သည် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ဖြစ်ပွားသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုပြဿနာများကို အနည်းငယ်သာ ဖြေရှင်းပေးနိုင်ခဲ့သည်။ အစိုးရများကဖွံ့ဖြိုးရေးကို မည်သည့်အချိန်၊ မည်သည့်နေရာတွင် ဖော်ဆောင်မည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့်အာဏာကို အလိုရှိကြရာ လူ့အခွင့်အရေးအများအပြား ပြဋ္ဌာန်းခြင်းက ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို စိန်ခေါ်လာလိမ့်မည်ဟု ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ကြေညာချက်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်လှူရှားမှုတို့သည် လူ့အခွင့်အရေးကို သဘောတူညီချက်အတွင်းသို့ အောင်အောင်မြင်မြင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းနိုင်ခဲ့ခြင်း မရှိချေ။ တကယ်တမ်းတွင် ၁၉၉၀ လွန်နှစ်များအရောက်၌ ဂလိုဘယ် လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ် ပေါ်ထွက်လာခြင်းနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးတည်ထောင်လာခြင်းတို့နှင့် အတူ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ပျံ့နှံ့လာခြင်းက ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်သည် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ပြဿနာများကိုလျော့ချရန် လုံလောက်မှုမရှိကြောင်း သက်သေပြလျက် ရှိသည်။

၁၂.၃ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု

အရှေ့တောင်အာရှတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုအမြန်ဆုံးကာလမှာ ၁၉၉၀ လွန်နှစ်များအတွင်း ကမ္ဘာ့ပြုခြင်းဖြစ်စဉ်ပေါ် ထွန်းလာသည့်ကာလနှင့် တိုက်ဆိုင်လျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးက တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာနှင့်ဖြစ်လာသောကြောင့် ဒေသတွင်းသို့လည်း ငွေကြေးများ ပိုမိုစီးဝင်လာခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် စက်ရုံများပို၍ တည်ဆောက်လာမည်၊ ဘဏ်များက ငွေများ ပိုမိုထုတ်ချေးလာမည် ဖြစ်ပြီး လူအများက အိမ်များ၊ ကားများနှင့် အားလပ်ရက်များကို ပိုမိုဝယ်ယူလာကြမည် ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၀ လွန်နှစ်များသည် အင်တာနက်ပေါ်ထွက်လာသည့် ဆယ်စုနှစ်ဖြစ်ပြီး ပြည်သူများကို ဒေသတွင်းမှ အခြားပြည်သူများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်စေခဲ့ရာ ၎င်းတို့၏ အသိပညာဗဟုသုတများ တိုးတက်လာခြင်းမှာ တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာဖြစ်စေခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးတွင် အခြားသူများ မည်ကဲ့သို့ နေထိုင်သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်စေခဲ့သည်။ ထိုအပြောင်းအလဲများအားလုံးက ဒေသတွင်းအခြေအနေကို အသွင်ပြောင်းပစ်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေးသည် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာအသစ်များကိုလည်း ပေါ်ပေါက်စေခဲ့သည်။ ဥပမာ - မညီမျှမှုများ ကြီးထွားလာခြင်းက အလုပ်သမားအခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်မှုများ မြင့်တက်စေခဲ့သည်။ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ တိုးပွားလာခြင်းနှင့်အတူ လူကုန်ကူးမှုနှင့် ကျွန်ုပ်ပြုခံလုပ်သားများအရေးနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုများ ကြီးထွားလာခဲ့သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများက ပြည်တွင်းစီးပွားရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိလိမ့်မည်ဟုလည်း ယုံကြည်လာခဲ့ကြသည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုမှာလည်း အဓိကပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထိုအချက်ကို လက်ရှိအချိန်တွင် အင်ဒိုနီးရှားမှ မီးခိုးမြူများက စင်ကာပူနှင့် မလေးရှားဘက်သို့နှစ်စဉ် ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိပြီးလွှမ်းခြုံနေခြင်းက သက်သေပြလျက်ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများတန်းတူညီမျှ အခွင့်အရေးရရှိရေး၊ ဒီမိုကရေစီလိုလားမှုနှင့် ကမ္ဘာ့မီဒီယာများနှင့်ထိတွေ့ရပြီးနောက် လူငယ်မျိုးဆက်များက ဓလေ့ရိုးရာတန်ဖိုးများအပေါ် မေးခွန်းထုတ်လာခြင်းအပါအဝင် ဓလေ့ရိုးရာတန်ဖိုးများအပေါ် စိန်ခေါ်မှုများလည်း ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်သည် အခန်း ၁၃ တွင် ဆွေးနွေးထားသကဲ့သို့ အလုပ်သမားအခွင့်အရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုတိုးမြှင့်လာခြင်း အကျိုးဆက်များလည်း ရှိလာခဲ့သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းမှာ ထင်ရှားသည့် အပြောင်းအလဲတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ပြောင်းလဲမှုနှင့်အတူ မတည်ငြိမ်မှုနှင့် ပဋိပက္ခများလည်း ပါလာလေ့ရှိသည်ဖြစ်သည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို ကမ္ဘာကြီးသည် ဒေသအလိုက် သို့မဟုတ် နိုင်ငံအလိုက် သီးခြား မလည်ပတ်ဘဲ အချင်းချင်းချိတ်ဆက်နေသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တစ်ခုတည်းသော စနစ်တစ်ခုကဲ့သို့ စတင်လည်ပတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်သည်။ ထိုစနစ်တွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေး (စီးပွားရေးချိတ်ဆက်မှုများရှိလာသော) ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာယဉ်ကျေးမှု (ကမ္ဘာတဝန်းမှ လူများအားလုံးက ဆင်တူသောယဉ်ကျေးမှုကို ကျင့်သုံးလာပြီး တူညီသော မီဒီယာများကိုသာ

ကြည့်ရှုလာခြင်း) သို့မဟုတ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာတန်ဖိုးများ(စားသုံးသူဝါဒ၊ ဒီဂျစ်တယ်ယဉ်ကျေးမှုများ၊ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေး)တို့ ပါဝင်သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် အင်တာနယ်ရှင်နယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို အစားထိုးနေရာယူခဲ့သည်။ အင်တာနယ်ရှင်နယ်လိုက်ဇေးရှင်းတွင် မတူညီသော နိုင်ငံများအချင်းချင်း ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းတွင်မူ ကမ္ဘာကြီးက အခြေတည် စဉ်းစားခြင်းဖြစ်ပြီး နိုင်ငံကိုတည်၍ စဉ်းစားသည်မဟုတ်ချေ။

၁၉၉၀ လွန်နှစ်အတော်များများ၌ အာရှ၌ဖွံ့ဖြိုးမှုမှာ ၁၉၉၃ ခုနှစ်က ထုတ်ပြန်သည့် အစီရင်ခံစာတစ်ခုတွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်က အရှေ့အာရှအံ့ဖွယ် (East Asian Miracle)ဟု အမည်တပ်ခဲ့သကဲ့သို့ အလွန်အောင်မြင်ခဲ့သည်ဟု သတ်မှတ်ခံခဲ့ရသည်။ အံ့ဖွယ်ဟူသည့် အသုံးအနှုန်းမှာ ဥစ္စာဓန၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးတို့တွင် ကြီးမားသော တိုးတက်မှုများရရှိခဲ့သည့် စင်ကာပူ၊ ထိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် မလေးရှား (အစီရင်ခံစာထဲတွင် ဂျပန်၊ ထိုင်ဝမ်၊ တောင်ကိုရီးယားနှင့် ဟောင်ကောင်တို့ပါပါ ဝင်ခဲ့သော်လည်း) နိုင်ငံတို့၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးလာမှုအပေါ်တွင် ဗဟိုပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဒေသတွင်းရှိလူအများအပြားမှာ အခြေခံပညာကျောင်းများ၊ လစာငွေမြင့်မားသော အလုပ်အကိုင်များနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရရှိနိုင်လာသော ကုန်ပစ္စည်းများကို အားလုံးနီးပါးရရှိလာခြင်းနှင့်အတူ ဘဝအရည်အသွေးမှာလည်း သိသိသာသာတိုးတက်လာခဲ့သည်။ အရှေ့အာရှအံ့ဖွယ်ကာလအတွင်း လူများအတွက် အကျိုးကျေးဇူးများ တိုးလာနေစဉ်မှာပင် ဒေသတွင်းရှိ အချို့အစိုးရများသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအတွက် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အပေးအယူလုပ်ရန်တိုက်တွန်းပြီး လူ့အခွင့်အရေး တာဝန်ဝတ္တရား အများအပြားကို ရှောင်လွှဲလာကြသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အစိုးရများက လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်တို့မှာ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို နှေးကွေးစေသဖြင့် မလိုအပ်ဟု အဆိုပြုကြခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။ ဤအချက်မှာ အာရှတန်ဖိုးစံနှုန်းများ (Asian Values)နှင့် ပတ်သက်ပြီး ငြင်းခုံရမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက် အခွင့်အရေးများကို အလဲအလှယ်ပြုလုပ်ခြင်း

အစိုးရတစ်ရပ်က အခွင့်အရေးများကို အလဲအလှယ်ပြုလုပ်သည့်အခါတွင် တစ်ဖက်တွင် အချို့အခွင့်အရေးများအား (များသောအားဖြင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ) ဖော်ဆောင်ပေးပြီး အခြားတစ်ဖက်တွင် အချို့သောအခွင့်အရေးများ(များသောအားဖြင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ)အား ဆုံးရှုံးစေသည်။ ထိုဆုံးရှုံးရသော အခွင့်အရေးများမှာလည်း စီးပွားရေးလောက် အရေးမကြီးသောကြောင့်ဟု အကြောင်းပြလေ့ရှိသည်။ အခြားတစ်နည်းဆိုရလျှင် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် အိုးအိမ်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများရရှိရန် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်နှင့် အခြားနိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးစေခြင်း ဖြစ်သည်။ အစိုးရများသည် တစ်ကိုယ်ရေ လွတ်လပ်ခွင့်များက မကျေနပ်မှုများနှင့် ဆန္ဒပြမှုများဆီဦးတည်သွားပြီး အုပ်ချုပ်ရေးကို မတည်မငြိမ်ဖြစ်စေကာ ကျန်းမာရေး၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု၊ ပညာရေးတို့ကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို ခြိမ်းခြောက်မည်ကို စိုးရိမ်တတ်ကြသည်။ ထိုအမြင်ကို ထောက်ခံသည့်နိုင်ငံများမှာ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ တရုတ်နှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့ ဖြစ်သည်။

ဤအံ့ဖွယ်ကာလအတွင်း ငုပ်နေသောတင်းမာမှုများလည်း ရှိခဲ့သည်။ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယား နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့မှာ နောက်ကျကျန်ရစ်ခဲ့ခြင်းနှင့်အတူ ဒေသတွင်းအဆင့်တွင် မည်မျှမျှ ကြီးထွား လာခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် အလုပ်သမားအများအပြားမှာ မလေးရှား၊ စင်ကာပူနှင့် ထိုင်းတို့ကဲ့သို့ သော လုပ်အားခမြင့်မားသည့် ချမ်းသာသောတိုင်းပြည်များတွင် အလုပ်လုပ်ရန် မိမိတို့၏ တိုင်းပြည် များမှ စတင်စွန့်ခွာလာကြသည်။ သို့ရာတွင် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများအတွင်း၌ပင် စုပြုံဝင်ရောက် လာသော ငွေကြေးအမြောက်အများကို အမြဲတစေဥာဏ်ပညာရှိရှိ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့ခြင်းမရှိရာ မကြာမီ မှာပင် စီးပွားရေးပြဿနာများပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ထိုပြဿနာများကြောင့် ၁၉၉၇ မေတွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၌စတင်ဖြစ်ပွားသော အာရှစီးပွားရေးအကျပ်အတည်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုနှစ် အကုန်တွင် အင်ဒိုနီးရှား၊ စင်ကာပူနှင့် မလေးရှားတို့တွင် ဘဏ္ဍာရေးတည်ငြိမ်မှု ပြန်လည်ရရှိခဲ့သည်။ ထိုအကျပ်အတည်းမှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေး၏ တိုက်ရောက်အကျိုးရလဒ်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၇ မတိုင်မီတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေးမှ ငွေပမာဏအမြောက်အများမှာ ထိုနိုင်ငံများသို့ ရုတ်တရက်ဝင်ရောက်လာပြီး ထို့နောက်တွင် အလျင်အမြန်ပင် ပြန်လည်ထုတ်ယူသွားကြရာ ငွေကြေး၊ စတော့ဈေးကွက်နှင့် သွင်းကုန်၊ ထုတ်ကုန်ကဏ္ဍတို့တွင် မတည်ငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အကျပ်အတည်းဖြစ်ပေါ်သောအခါတွင် လူအများအပြားမှာ အလုပ်အကိုင်များနှင့် စုဆောင်းငွေ များကို ဆုံးရှုံးကြရပြီး လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးမှု အလဲအလှယ်ပြုရေး တိုက်တွန်းချက်မှာ မှန်ကန် သည်ဟု ဆက်လက်ယူဆနိုင်စရာမရှိတော့ချေ။ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုအတွက် လူ့အခွင့်အရေးများကို အလဲအလှယ်ပြုရမည်ဟုဆိုထားခြင်းဖြစ်ရာ အကယ်၍ လူအများမှာ ချမ်းသာကြွယ်ဝခြင်း မရှိတော့ ပါက ထိုသဘောတူညီမှုမှာလည်း သေချာပေါက် ကျိုးပျက်သွားပြီဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ယုံကြည်ယူဆမှု များကြောင့်ပင် ဒေသတွင်းတွင် နိုင်ငံရေးအရဆူပူအုံကြွမှုများ ပေါ်ပေါက်ပြီး ထိုင်းနှင့် အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံတို့၌ လူထုဆန္ဒပြပွဲများပြီးနောက် အစိုးရအပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

ထိုကာလမှာပင် ကမ္ဘာ့ပြုခြင်း၊ လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒနှင့် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်း များမှာ စီးပွားရေးကံဆိုးမိုးမှောင်ကျမှု၏ လက်သည်တရားခံများအဖြစ် ပြစ်တင်ခံရခြင်းကြောင့် လူအများက လစ်ဘရယ်လက်သစ်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု၏ ရေပန်းစားနေသောသီအိုရီအပေါ် စတင်၍ မေးခွန်းထုတ်လာကြသည်။ လစ်ဘရယ်လက်သစ်သီအိုရီ၏ အခြေခံမှာ ဈေးကွက်စီးပွားရေးအပေါ် အစိုးရ၏ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုလျော့ချရေးဖြစ်ပြီး ထိုဝါဒတွင် လွတ်မြောက်ရေးဆိုသည်မှာ အစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှုမှ လွတ်ကင်းသော ဈေးကွက်များဖြစ်ကာ နိုင်ငံပြင်ပမှာလူများပင်လျှင် ဈေးကွက် စီးပွားရေးသို့ ဝင်ရောက်ရာ၌ လွတ်လပ်မှုရှိရမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ လစ်ဘရယ်လက်သစ် စီးပွားရေး သီအိုရီကို နောက်ပိုင်းတွင် (G8) ဖြစ်လာမည့် ချမ်းသာကြွယ်ဝသော အနောက်နိုင်ငံများက အခိုင်အမာထောက်ခံကြပြီး ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့၊ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေး အဖွဲ့အစည်းတို့ကလည်း ထောက်ခံကြသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့နှင့် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့အစည်း ၃ ခုပေါင်းကို Bretton Woods Institute (BWI) ဟု သိကြသည်။ လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒသည် Washington Consensus ဟုသိကြသော ချဉ်းကပ်မှုတစ်ရပ်ဖြင့် နိုင်ငံတကာအကူအညီနှင့် ကုန်သွယ်ရေးအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။

နီယိုလစ်ဘရယ်သီအိုရီ

လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒ (နီယိုလစ်ဘရယ်သီအိုရီ)သည် စီးပွားရေးသီအိုရီတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ဈေးကွက်သည် အစိုးရ၏ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်မှုကင်းလွတ်သည့်အခါတွင် စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်များမှာ အကောင်းဆုံးအနေအထားသို့ ရောက်ရှိသည်ဟုယူဆသည်။ အခြားတစ်နည်းဆိုရလျှင် ဈေးကွက်များသည် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး တိုးတက်စေရန်အတွက် ပြည်တွင်းဖြစ်စေ ပြည်ပဖြစ်စေ အားလုံးဝင်ရောက်ခွင့်ရှိသင့်သည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒသည် နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများအတွက် အကျိုးအမြတ်ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်ဟု သတ်မှတ်ခံခဲ့ရသည်။ ဈေးကွက်များသည် အစိုးရ၏လွှမ်းမိုးမှု သို့မဟုတ် ချုပ်ကိုင်မှုမှ ကင်းလွတ်သင့်ပြီး ဈေးနှုန်းများကို ဈေးကွက်တဘာ သတ်မှတ်ရမည်ဖြစ်ရာ ဈေးနှုန်းမြင့်တက်မှုသို့ ပူးတည်သွားတတ်သည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

Washington Consensus ESifh Bretton Woods Institutes (BWIs)

Washington Consensus သည် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဖန်တီးခဲ့သော ဝေါဟာရဖြစ်ပြီး လစ်ဘရယ် လက်သစ်ဝါဒနှင့် ယင်းကိုထောက်ခံအားပေးသော အဖွဲ့အစည်းများကို ရည်ညွှန်းသည်။ စံနှုန်း သို့မဟုတ် Consensus သည် နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းကြီးများကို ပုဂ္ဂလိကပြုရေး၊ နိုင်ငံခြား တိုက်ရိုက် ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုကဏ္ဍများဖွင့်လှစ်ရေး၊ အခွန်နှုန်းထားများလျှော့ချခြင်းနှင့် အများပြည်သူသုံးစွဲမှု၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများ လွတ်လပ်ခွင့်ပေးခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ချုပ်ထိန်းမှု လွတ်ကင်းစေမှု၊ တို့ကဲ့သို့သော လစ်ဘရယ်လက်သစ် ပြောင်းလဲမှုများပြုလုပ်ရန် နိုင်ငံများကို အားပေးအားမြှောက် ပြုသည့်ဘဏ်လုပ်ငန်း၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် အကူအညီတို့ပုံစံများဖြင့်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ Consensus တစ်ခုသည် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ရန် ဖြေလျှော့မှုနှင့် အစိုးရ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမပါဘဲ ကုန်သွယ်နိုင်ရန် လွတ်လပ်သောဈေးကွက်စီးပွားရေးများကို ခွင့်ပြုပေးမှုတို့ကို မြှင့်တင်စေသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းက ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများကို ဆင်းရဲတွင်းမှလွတ်မြောက်စေလိမ့်မည်ဟုလည်း ယုံကြည်သည်။ ဤရပ်တည်ချက်အယူအဆကို ထောက်ခံသည့်အဖွဲ့အစည်းများမှာ အဓိကအားဖြင့် ဝါရှင်တန်မြို့ဖြစ်ပြီး Bretton Woods Institutes အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သည်။ အမေရိကန်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့က အနည်းငယ် ပါဝင်ပတ်သက်သော်လည်း နယူးယောက်မှ ဝေါလ်စထရီကို Consensus ၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ယူဆနိုင်သည်။ Consensus ကို အဓိကဥရောပ စီးပွားရေးအင်အားကြီးများနှင့် အခြားချမ်းသာသောနိုင်ငံများက သဘောတူညီကြသည်။ အချုပ်အားဖြင့် Bretton Woods Institutes (BWIs) များမှာ -

Bretton Woods Institutes

ကမ္ဘာ့ဘဏ် - ဘဏ်တစ်ခုတည်းမဟုတ်ဘဲ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကို ငွေချေးငှားခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများနှင့် နည်းစနစ်ပိုင်းအထောက်အပံ့များပေးအပ်ခြင်းဖြင့် ကူညီရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည့် အနည်းဆုံး အချင်းချင်းချိတ်ဆက်ထားသည့် ဘဏ်နှင့် အင်စတီကျူးရှင်း ၅ ခု ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့ - စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းကာလအတွင်း တိုင်းပြည်များကို ငွေများချေးငှားသည်။ နောက်ဆုံး အားထားရဘက်အဖြစ် အမည်တပ်ခံရပြီး နိုင်ငံများအနေဖြင့် အခြားရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းမရှိတော့သည့်အချိန်တွင် အားထားသည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ဤအဖွဲ့သည် အဖွဲ့ဝင်များကို စီးပွားရေးအကြံဉာဏ်များကဲ့သို့သော နည်းစနစ်ပိုင်း အကူအညီ များလည်း ထောက်ပံ့ပေးသည်။

ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့အစည်း - ၁၉၉၀ လွန်နှစ်များတွင် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေးကို အားပေးရန်နှင့် သွင်းကုန်ခွန်၊ အခွန်နှင့် ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများ ကုန်သွယ်မှုအပေါ် တားမြစ် ချက်များကဲ့သို့သော အတားအဆီးများကို လျှော့ချရန်အတွက် ထူထောင်ခဲ့သော အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒကြောင့် ချမ်းသာကြွယ်ဝသွားသူ အများအပြားရှိသော်လည်း ထိုဝါဒသည် လူ့အားလုံးကိုမူ တန်းတူညီမျှ အကျိုးပြုကူညီနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ အခြားသူများကမူ လစ်ဘရယ်လက်သစ်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုက ဖန်တီးပေးလိုက်သော ဥစ္စာဓနမှာ အလွန်တရာကြီးမားပြီး လူ့အများအပြားအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ကာ တစ်ခုလုံးအနေနှင့်ခြုံကြည့်လျှင် ရရှိလာသည့် အကျိုးအမြတ်က ရင်းနှီးလိုက်ရသည့်နစ်နာမှုများထက် အလေးသာသည်ဟု မှတ်ယူကြသည်။ လက်ရှိ အချိန်ထိ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်း ဆွေးနွေးရာတွင် သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရာတွင် လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ငြင်းခုံနေဆဲဖြစ်သည်။ (အခန်း ၁၃ တွင် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ထားသကဲ့သို့)

လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒသည် လူ့အခွင့်အရေးပေါ်တွင်အခြေပြုထားရာ အထူးသဖြင့် အရပ်သားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ ဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့် နိုင်ငံရေးလွတ်လပ်ခွင့်များသည် ဈေးကွက်များ ချောမွေ့စွာလည်ပတ်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်ချက်များဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အစိုးရ၏ဩဇာကို လျှော့ချခြင်းကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးအများအပြား၊ အထူးသဖြင့် လူမှုဖူလုံရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးတို့မှာ ဖိအားအောက် ကျရောက်ခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒဆိုင်ရာ ငြင်းခုံရာတွင် လွတ်လပ်သောဈေးကွက်ဖွံ့ဖြိုးမှု အကျိုးကျေးဇူးများကြောင့် ဥစ္စာဓနများပိုမိုကြွယ်ဝလာပြီး ထိုဥစ္စာဓနများကို ညီညီမျှမျှ ခွဲဝေမပေးလျှင်သော်မှ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတစ်ရပ်လုံးအနေနှင့် ဖွံ့ဖြိုးလာမှုက ပိုမိုများသော အလုပ်အကိုင်များ၊ ပိုမိုကြီးမားသောဈေးကွက်များနှင့် ပိုမိုများပြားသောအခွင့်အရေးများကို အားလုံးအတွက် ဖန်တီးပေးနိုင်သည်ဟု တစ်ဖက်က ဆိုသည်။ ထိုအယူအဆကိုဖော်ပြရန် သုံးလေ့ရှိသည့်စကားမှာ ဒီရေတက်လာပါက လှေအားလုံးမြင့်လာလိမ့်မည် ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒကို မထောက်ခံသော အခြားတစ်ဖက်ကမူ မကြာခဏဆိုသလို လူနည်းစုအထက်တန်းလွှာတို့သာ အကျိုးအမြတ်ရရှိခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲနိမ့်ကျမှုကိုတိုးပွားစေပြီး ဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိမှုကျဆင်းစေသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုအငြင်းအခုံများ ထင်ရှားလာသည်မှာ အာရှဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းဖြစ်ပွားသည့်အချိန်ကာလဝန်းကျင်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှု (anti-globalization movement) အတွင်းတွင် ဖြစ်သည်။

အာရှဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းသည် ဖွံ့ဖြိုးမှု စီးပွားရေးသီအိုရီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး မကျေနပ်ချက်များ ပေါ်ပေါက်စေခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများကို ပြည်တွင်းစီးပွားရေးကဏ္ဍသို့ဝင်ရောက်ခွင့်ပြုပြီး ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းငယ်များထံမှ ဈေးကွက်ကို လုယူရန်ခွင့်ပြုခဲ့သော နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့နှင့် သဘောတူညီမှုများကို သဘောတူရန် ဖိအားပေးခံခဲ့ရသည်ဟု ပြည်သူများက ညည်းညူခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရများအနေဖြင့်လည်း ပုဂ္ဂလိကပြုရန်နှင့် ပညာရေးနှင့်ကျန်းမာရေးတို့တွင် သုံးစွဲမှုများလျှော့ချရန်ဖိအားပေးခံခဲ့ရသည်ဟူသော စိုးရိမ်ပူပန်သံများလည်း ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ အလုပ်လက်မဲ့ အလုပ်သမားများကို ဂရုစိုက်ရမည့်အစား တိုင်းပြည်များသည် ချမ်းသာသောအနောက်နိုင်ငံများမှ ဘဏ်များကို ကြွေးမြီများ ပြန်ဆပ်ရန်သာ ဖိအားပေးခံခဲ့ရသည်။ တကယ်တမ်းတွင် ထိုအကြွေးရှင် ဘဏ်များမှာ ဆင်းရဲခြင်းမရှိဘဲ မကြာခဏဆိုသလို တာဝန်ပုံငွေချေးငှားမှုများလည်း ပြုခဲ့ကြသည်။ ထို စိုးရိမ်

ပူပန်မှုများမှာ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုဖြင့် အလွန်လူသိများလာခဲ့သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုဆိုသည်မှာ လစ်ဘရယ်လက်သစ်အရင်းရှင်ဝါဒကို ပြစ်တင်ဝေဖန်ပြီး နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ အစည်းတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို စိုးရိမ်ပူပန်သည့် လူအမျိုးမျိုးနှင့် အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးတို့ ပါဝင်သော ကျယ်ပြန့်သည့်ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့သည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများ၏ အခွင့်အရေးကို ခိုင်ခိုင်မာမာထောက်ခံပြောဆိုပြီး အထူးသဖြင့် လုပ်အားခအနှိမ်ခံရသော အလုပ်သမားများနှင့် နိုင်ငံတော်၏ လူမှုဖူလုံရေးလျှော့ချမှု ကြောင့် အခြေခံလိုအပ်ချက်များ မရရှိနိုင်ဖြစ်ကြရသူများ၏ ရပိုင်ခွင့်များအတွက် ထောက်ခံ ပြောဆိုသည်။

သဘောတရားရေးရာ ရှင်းလင်းချက်

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှု

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေး သို့မဟုတ် ထို့ထက်အတိအကျဆိုရလျှင် လစ်ဘရယ်လက်သစ် စီးပွားရေးသီအိုရီ၏ သက်ရောက်မှု များကို ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြရန်ဖြစ်သည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုကို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးသမား များ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ အမျိုးသမီးဝါဒီများ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက် သူများ၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများနှင့် ကျောင်းသားအနည်းငယ် စသည့် မတူညီသောအဖွဲ့ အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဓိကဦးတည်ချက်မှာ BWIs ကဲ့သို့သော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများသာမက နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများနှင့် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ လည်း ပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့က တတိယကမ္ဘာ၏ကြွေးမြီများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီးကမ္ဘာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ အပေါ် အမြတ်ထုတ်မှုတို့ကို စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့ကာ အထက်ဆိုခဲ့ပါအဖွဲ့အစည်းကြီးများ၏ အစည်းအဝေး တစ်ရပ်ကိုဆန့်ကျင်သည့် ထင်ရှားသောဆန္ဒပြပွဲကြီးတစ်ရပ်ကို ၁၉၉၉ ခုနှစ်၌ ဆီယက်တဲလ်တွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်လွန်နှစ်များ အလယ်ခန့်တွင် ပျက်ပြယ်သွားခဲ့သည်။ လှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်ခဲ့သူအများအပြားမှာ အီရတ်ကိုကျူးကျော်သည့် အမေရိကန်စစ်ပွဲကို ဆန့်ကျင် သည့် စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဆန္ဒပြပွဲများဘက်သို့ ပြောင်းရွှေ့သွားခဲ့သည်။ အခြားသူများမှာလည်း ချမ်းသာသောပထမကမ္ဘာနှင့် ဆင်းရဲသောတတိယကမ္ဘာကြား မညီမျှမှုပြဿနာများကို အဖြေရှာ သည့် ကမ္ဘာ့လူတန်းစားဖိုရမ်သို့ သွားရောက်ပူးပေါင်းကြသည်။

လက်တလော ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်မှာ သိမ်းပိုက်ခြင်း လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်သည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုတွင် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူအများအပြားမှာ စီးပွားရေးစနစ်တွင် မညီမျှမှုများ တိုးပွားလာနေခြင်းကို မီးမောင်းထိုးပြနိုင်ရန် အများပြည်သူပိုင်နေရာများတွင် သိမ်းပိုက်စခန်းချလေ့ ရှိသည်။ ပထမဆုံးနှင့်အထင်ရှားဆုံး သိမ်းပိုက်ခြင်းလှုပ်ရှားမှုကို နယူးယောက်မြို့၊ ဝေါလ်စထရီ အနီးတွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုတွင်ထောင်နှင့်ချီသော တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများသည် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ပန်းခြံတစ်ခုကို ရဲများက နောက်ဆုံးတွင် လာရောက်လူစုမခွဲမီအထိ ရက် သတ္တပတ်များစွာ သိမ်းပိုက်ထားခဲ့သည်။

ပုဂ္ဂလိကပြုခြင်း၊ အကြွေးများပေးဆပ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ တိုးပွားလာမှုတို့က ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများကို ကိစ္စရပ်အများအပြားတွင် ထိခိုက်နစ်နာစေသော်လည်း အဆိုးချည်းသက်သက်တော့ မဟုတ်ချေ။ ဥပမာအနေဖြင့် ပုဂ္ဂလိကပြုခြင်းကြောင့် အမြဲတမ်းမကောင်းသည့်ရလဒ်သာထွက်ပေါ်ခြင်းမျိုး မရှိသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ သာဓကပြရလျှင် ပုဂ္ဂလိက ဝန်ဆောင်မှုထောက်ပံ့သူများသည် အချို့နေရာများတွင် အစိုးရထက်ပိုမို၍ ထိရောက်ပြီး ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် ဝန်ဆောင်ပေးနိုင်သည်ကို မြင်တွေ့နိုင်သည်။ များသောအားဖြင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကသာ ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသော မိုဘိုင်းဖုန်းကွန်ယက်ကြည့်လျှင် ပုဂ္ဂလိကက အစိုးရဖုန်းဝန်ဆောင်မှုများထက် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာဝန်ဆောင်ပေးနိုင်လေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ အစိုးရက အကျဉ်းထောင်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးတို့ကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ပုဂ္ဂလိကသို့လွှဲပြောင်းပေးသောအခါတွင်မူ ထိုဝန်ဆောင်မှုများကျဆင်းသွားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အခြားသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုမှာမူ ယခုအခါတွင် ပြည်တွင်းစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်ရန် ခွင့်ပြုချက်ရထားပြီးဖြစ်သော နိုင်ငံခြားကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ စတင်ဝင်ရောက်မှုအပေါ် ဗဟိုပြုခဲ့သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် Seven Eleven၊ မလေးရှားတွင် Circle K နှင့် အင်ဒိုနီးရှားတွင် Alfamart တို့ ခေတ်စားလာသကဲ့သို့ နိုင်ငံအများအပြားတွင် အသင့်ဝယ်ကုန်စုံဆိုင်များ ခေတ်စားလာခြင်းကြောင့် ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းရှင်ပိုင် ဆိုင်များ ကျဆင်းလာခြင်းကို တွေ့မြင်ခဲ့ကြရသည်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းမှာ ကောင်းသလား၊ ဆိုးသလား ဆိုသည်မှာ ဆွေးနွေးငြင်းခုံစရာ ကိစ္စရပ်အဖြစ်ရှိနေပြီး အလွယ်တကူ အသင့်ဝယ်ကုန်စုံဆိုင်များမှာမူ အမှန်တကယ် အလွယ်တကူ အသင့်ဝယ်နိုင်သောဆိုင်များပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုဆိုင်များသည် ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းရှင်ပိုင်ဆိုင်များက စီးပွားရေးကိုထောက်ပံ့ပေးသည့်နည်းလမ်းအတိုင်း ထောက်ပံ့ပေးခြင်း ရှိပါ၏လော။

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းနှင့် လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒတို့ကြောင့် ရရှိလာသည့် နောက်ဆုံးဖိစီးမှုသောကတစ်ရပ်မှာ လစ်ဘရယ်လက်သစ်စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတွင် အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်မှုဖြစ်သည်။ လစ်ဘရယ်လက်သစ်မူဝါဒများက ဈေးကွက်အပေါ် အစိုးရ၏လွှမ်းမိုးမှုလျော့ချရန် တွန်းအားပေးလျက်ရှိချိန်တွင် ဈေးကွက်က ကြီးထွားလာသည်နှင့်အမျှ ထိန်းကျောင်းပေးရန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများပေးဝေရန် မလွဲဧကန် လိုအပ်လာလျက်ရှိရာ အစိုးရအဖွဲ့များအနေဖြင့်လည်း ဖိအားဒဏ်ရင်ဆိုင်ရနိုင်သည်သာဖြစ်သည်။ အစဉ်အလာအရ ဆိုလျှင် အစိုးရအဖွဲ့များသည် ကုန်စည်များ ဘေးကင်းစိတ်ချရမှုရှိစေရန်၊ လုပ်ငန်းအဆင့်တိုင်းတွင် မျှတမှုရှိစေရန်နှင့် အလုပ်သမားများကောင်းမွန်စွာ အဆက်ဆံခံရစေရန်တို့ကို ဆောင်ရွက်ပြီး ဈေးကွက်ကို ထိန်းကျောင်းရာတွင် အရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍမှာ ပါဝင်လေ့ရှိသည်။ သို့သော် အစိုးရ၏ထိန်းကျောင်းမှုများကို အလိုမရှိသော တစ်စစအင်အားကြီးမားလျက်ရှိသည့် ဈေးကွက်ကို ထိုကဲ့သို့ ထိန်းကျောင်းမှုများပြုလုပ်ရန်မှာ ပို၍ခက်ခဲမည်ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှု အလျင်အမြန် မြင့်တက်လာခြင်းကို ရပ်တံ့ရန် အစိုးရအနေဖြင့် အနည်းငယ်သာစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းကိုကြည့်လျှင် ထိုအခက်အခဲကို တွေ့မြင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ကုမ္ပဏီကြီးများက အလုပ်သမားဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ပါကလည်း အစိုးရအနေဖြင့် လိုက်နာလာအောင်တွန်းအားပေးရန် ဆန္ဒမရှိခြင်း သို့မဟုတ် မတတ်သာခြင်းတို့ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့်လည်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အစိုးရအဖွဲ့များသည် ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးတို့ကဲ့သို့သောဝန်ဆောင်မှုများကို အနည်းငယ်မျှသော ဘက်ဂျက်ဖြင့်သာ

ဆောင်ရွက်ရန်လည်း အမြဲတစေ တွန်းအားပေးခံရမည်ဖြစ်သည်။ နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့်ဆိုရလျှင် ကမ္ဘာ့ပြုခြင်းဖြစ်စဉ်က ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုမှာ စိုးရိမ်ပူပန်စရာ အများအပြားကို ဖန်တီးခဲ့သလို လူများအတွက် လူ့အခွင့်အရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်မှုတို့ကိုလည်း ဖန်တီးပေးခဲ့သည်။

၁၂.၃.၁ VDPA နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအပေါ် နားလည်မှု နည်းလမ်းအသစ်များ

၁၉၉၀ လွန်နှစ်များအတွင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကြားဆက်နွယ်မှုမှာ စတင် ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ စစ်အေးခေတ်ပြီးဆုံးခဲ့ပြီးနောက် အယူအဆရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေး မတူညီမှု များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ငြင်းခုံမှုများမှာ ဆက်စပ်မှု လျော့နည်းလာခဲ့သည်။ ထိုအငြင်းအခုံများအစား လွတ်လပ်သောဈေးကွက်နှင့် ပုဂ္ဂလိကပြုရေးတို့နှင့်ပတ်သက်၍သာ ပို၍ငြင်းခုံဆွေးနွေးစရာ ဖြစ်လာ ခဲ့သည်။ အစိုးရများက ဖွံ့ဖြိုးရေးရန်ပုံငွေများကို NGO များထံပေးအပ်ပြီး လုပ်ကိုင်စေလာခြင်း ကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍတွင် တိုးတက်မှုဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ရန်ပုံငွေများတိုးလာခြင်းကြောင့် သာမက ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အပြောင်းအလဲများကြောင့်လည်း အမှန်တကယ် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသော NGO အရေအတွက်မှာ သိသိသာသာ များပြားလာခဲ့ သည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်များနှင့်အတူ ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းကို ပိုမိုဆွေးနွေး ပြောဆိုလာမှုမှာလည်း ခေတ်ရေစီးကြောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ လူ့အခွင့်အရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးရေး ၏ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သော ရည်မှန်းချက်ဖြစ်ကြောင်း ဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများက သိရှိလက်ခံ လာကြပြီး လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများကလည်း စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဘဝအခွင့်အရေးများ အတွက်ပင်ဖြစ်စေ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်လာခဲ့သည်။

၁၉၈၀ လွန်နှစ်များတွင် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကို တစ်ကမ္ဘာလုံးက လက်ခံခဲ့ခြင်းမရှိသော်လည်း ၁၉၉၀ လွန်နှစ်များအရောက်တွင်မူ Vienna Declaration and Programme of Action (VDPA) တွင်ထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပြီး UNGA ကလည်း ထောက်ခံအတည်ပြုပေးခဲ့ သည်။ ဤအရေးပါသော အပြောင်းအလဲဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည့် အကြောင်းရင်းခံ အများအပြားပင် ရှိခဲ့ရာ စစ်အေးခေတ် သဘောတရား အယူအဆရေးရာကွဲပြားမှု ပြီးဆုံးသွားခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး ကို တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာနှင့် ထောက်ပံ့လာမှု၊ အလှူရှင်နိုင်ငံများအပေါ် နာခံမှု နည်းပါးလာ ခြင်းဆိုသည့် အချက်များလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ VDPA သည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး အတွက် ကဏ္ဍသစ်တစ်ရပ် ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့သည်။ အရေးပါသည့်ကြေညာချက်တစ်ခုမှာ -
လူ့အခွင့်အရေးကမ္ဘာ့ညီလာခံက ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကို ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကြေညာချက်တွင် အခိုင်အမာ သက်သေထူခဲ့သည့်အတိုင်း တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာနှင့် ထာဝရဖြစ်သော၊ အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တစ်သားတည်းဖြစ်သော အခွင့်အရေးဖြစ်ကြောင်းထပ်လောင်း အတည် ပြုသည်။ (အပိုဒ်-၁၀)
ဟူသည့်ကြေညာချက်ဖြစ်သည်။

၁၉၈၀ လွန်နှစ်များအတွင်းက ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး မပြေလည်ခဲ့သော အငြင်းအခုံ မှာ ယခုအခါ အဆုံးသတ်သွားပြီဖြစ်ပြီး နိုင်ငံအားလုံးက အသိအမှတ်ပြုသွားခဲ့ပြီဖြစ်သည်။

မည်သည့်အချက်တို့လိုအပ်သည် ဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အပြည့်အဝ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်မှာ ယခုအခါတွင် လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ခံခဲ့ရပြီဖြစ်သည်။
VDPA က -

ဒီမိုကရေစီ၊ ဖွံ့ဖြိုးမှု၊ လူ့အခွင့်အရေးအပေါ်လေးစားမှုနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များမှာ ကျွန်းကိုင်းမှ၊ ကိုင်း ကျွန်းမို့ဖြစ်ပြီး အပြန်အလှန် အားဖြည့်ပေးလျက်ရှိသည်။(အပိုဒ်-၈)
ဟုလည်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

စစ်အေးခေတ် ပြီးဆုံးပြီးနောက်တွင် ဒီမိုကရေစီ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဟူသည့် ရည်မှန်းချက် ၃ ရပ်ကို ချိတ်ဆက်ရေးမှာ ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိလာခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကွန်မြူနစ်နှင့် အရင်းရှင်ဟူ၍ နိုင်ငံရေးအရ ကွဲပြားမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းမရှိတော့၍ ဖြစ်သည်။ အပိုဒ် ၈ တွင်ဖော်ပြထားသည့်အချက် ၃ ချက်ကို ကောက်ချက်ချကြည့်နိုင်သည်။ ပထမဆုံးအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကို လူ့အခွင့်အရေးနှင့်တန်းတူအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ထိုရည်မှန်းချက် ၃ ရပ်ကို သီးခြားစီမှတ်ယူ၍မရဘဲ တူညီသည့်ရည်မှန်းချက်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖော်ပြထားသည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် လေးစားသမှုရှိခြင်းဖြင့်သာ ဖော်ဆောင်နိုင်ပြီး ဒီမိုကရေစီနှင့်ဆက်စပ်၍သာ ထိထိရောက်ရောက် ဖော်ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် VDPA ကို တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာနှင့် ထောက်ခံချက်ပေးထားပြီး နိုင်ငံအားလုံးက ဖွံ့ဖြိုးရေးကို လူ့အခွင့်အရေးအဖြစ် လက်ခံကြကာ ထို့ကြောင့်ပင် ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုလည်း အတူတကွသာ ဖော်ဆောင်ရမည်ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။

လူသားဖွံ့ဖြိုးမှု
လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုတစ်ဆင့် လူသားဘဝသည် မည်ကဲ့သို့ တိုးတက်ကောင်းမွန်သင့်သည် ဆိုသည်ကို လေ့လာသုံးသပ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဘာသာရပ်သည် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံ၏ တိကျစွာမဟုတ်တော့ဘဲ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အရေးကိစ္စ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ကျန်းမာရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်မှု (ပျမ်းမျှ လူသက်တမ်းဖြင့် တိုင်းတာသည်)၊ ပညာရေးတိုးတက်မှု (ကျောင်းတက်သည့် နှစ်ကာလနှင့် တိုင်းတာသည်) နှင့် ပိုမိုရင်းသားကြွယ်ဝစေမှု (လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအလိုက် ကြွယ်ဝမှုဖြင့် တိုင်းတာသည်) တို့ ရရှိစေခြင်းဖြင့် လူများ၏ဘဝ ပိုမိုကောင်းမွန်စေရေးအပေါ် အာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် လူသားအများဆုံးနှင့် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုလျက်ရှိသော တိုင်းတာမှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် UNDP ၏ လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုညွှန်းကိန်းသည် ဥစ္စာအခြေခံကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးညွှန်းကိန်းများကို အသုံးပြုသည်။

၁၉၉၀ လွန်နှစ်များအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးမှုများတွင် လူသားဖွံ့ဖြိုးမှု ဟူသည့် အယူအဆ ပေါ်ထွက်လာခြင်းနှင့်အတူ ပိုမို၍လူသားဗဟိုပြုဖွံ့ဖြိုးမှုသို့ ပြောင်းလဲမှုတစ်ရပ်လည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂသည် UNDP မှတစ်ဆင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို တိုင်းတာသည့် အစီရင်ခံစာများကို ထုတ်ပြန်လာခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်မှစတင်ပြီး ထိုအစီရင်ခံစာများမှာ ယခင်နှင့် ကွာခြားလာခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအစီရင်ခံစာများက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် လူသားဆိုင်ရာ ညွှန်းကိန်းများကို ကြည့်ရှုလာပြီး ဂျီဒီပီ၊ စီးပွားရေးနှင့် အခြားစက်မှုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ထုတ်လုပ်မှုပမာဏများကို ငြင်းပယ်လာခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအစီရင်ခံစာသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုကို လူများ၏ သက်တမ်း၊ ပညာရေး၊ တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေတို့အရ တိုင်းတာခဲ့သည်။ အခြားတစ်နည်းဆိုရလျှင် ဖွံ့ဖြိုးမှုက လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ဘဝကို မည်ကဲ့သို့တိုးတက်စေသနည်းဆိုသည်ကို ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံများကိုလည်း လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအရ အဆင့်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ (လတ်တလော အဆင့်သတ်မှတ်ချက်များကို နောက်ဆုံးထုတ်ပြန်ထားသည့် လူသားဖွံ့ဖြိုးမှု အစီရင်ခံစာ (Human Development Report) ကို ဒေါင်းလော့ဒ်ရယူကြည့်ရှုနိုင်သည်)

၁၂.၃.၂ လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် လူသားလုံခြုံမှု

ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် အတွေးများသည် ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် လူသားလုံခြုံမှု အယူအဆကို စတင်မိတ်ဆက်လာသော UNDP ၏ လူသားဖွံ့ဖြိုးမှုအစီရင်ခံစာနှင့်အတူ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့သောလုံခြုံမှုမျိုးမှာ အဘယ်ကြောင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် မှတ်ယူသင့်ကြောင်းကို အဖွင့်စာပိုဒ်များတွင် ရှင်းပြထားခဲ့သည်။

လူများ၏ နေ့စဉ်ဘဝတွင် လုံခြုံမှုမရှိပါက ကမ္ဘာကြီးသည် မည်သည့်အခါမျှ ငြိမ်းချမ်း လိမ့်မည် မဟုတ်ချေ။ ပဋိပက္ခများ၏ မူလအကြောင်းရင်းခံများမှာ ကြီးထွားလာနေသော လူမှုစီးပွား ချို့တဲ့မှုများ၊ ကွာဟချက်များအတွင်းတွင် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း မြုပ်ကွယ်လျက်ရှိရာ အနာဂတ်ကာလ ပဋိပက္ခများမှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံကြားတွင်ထက် နိုင်ငံများအတွင်း၌သာ ပို၍ဖြစ်ဖွယ် ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့သော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုတွင် လုံခြုံမှုကိုရှာဖွေခြင်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးမှုအပေါ်တွင် မူတည်ပြီး လက်နက်များအပေါ် မူတည်ခြင်းမရှိချေ။ ပိုမို၍ယေဘုယျကျကျဆိုရလျှင် လူသား လုံခြုံမှုကိုဦးတည်သည့် ခံနိုင်ရည်ရှိသောဖွံ့ဖြိုးမှုမျိုးမရှိဘဲနှင့် နိုင်ငံများ၏ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေး၊ လူ့အခွင့်အရေး၊ သို့မဟုတ်ပါကလည်း ဒီမိုကရေစီ ပြုရေး၊ သားဖွားနှုန်းလျော့ချရေး၊ လူမှုဝန်းကျင်ပေါင်းစည်းရေးဟူသည့် အဓိကရည်ရွယ်ချက်များကို တစ်ခုမျှရရှိနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။

အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘုထရော့စ်ဂါလီ၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် ကုလသမဂ္ဂ သည် လူများ၏ လုံခြုံရေးအယူအဆအပေါ် တွေးထင်ပုံနှင့် ဆွေးနွေးပုံနည်းလမ်းတို့ကို ပြောင်းလဲ ခြင်းဖြင့် လုံခြုံရေးလုပ်ငန်းစဉ်အသစ်တစ်ရပ် ချမှတ်ရန် ရှာဖွေခဲ့သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အကယ်၍ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် နှုတ်ပိတ်၍သာနေရန်အနှိမ်ခံထားရမည်၊ သို့မဟုတ် သေနတ် သို့မဟုတ် ယူနီဖောင်းဝတ်လူတစ်ဦး၏ ထိန်းချုပ်မှုကိုခံနေရမည်ဆိုပါက ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် လုံခြုံမှုရှိသည်ဟု သတ်မှတ်၍ ရပါမည်လောဟု ၎င်းက မေးခွန်းထုတ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့သောနည်းလမ်းမျိုးမှာ လုံခြုံမှု မဟုတ်ဘဲ မလုံခြုံမှု သို့မဟုတ် မလွတ်လပ်မှုသာဖြစ်သည်ဟု UNDP ၏အစီရင်ခံစာက အဆိုပြုခဲ့ သည်။ လုံခြုံမှုရှိသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ရန်အတွက် လူတို့သည် မိမိဘာသာလုံခြုံမှုရှိသည်ဟု ခံစား ရသော၊ မိမိတို့ဆန္ဒရှိသည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်နိုင်သော အခြေအနေမျိုးရှိရန် လိုအပ်သည်။ အစီရင်ခံစာက ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ပင် ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ရည်ရွယ်ချက်သည် လူအများလုံခြုံသည့်ဘဝသို့ ရောက်ရှိစေရေးဖြစ်သည်။

ယခုကိစ္စရပ်တွင် လုံခြုံရေးဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး (အများဆုံး ကြားရတတ်သည့် လုံခြုံရေးအမျိုးအစား)အကြောင်းမဟုတ်ဘဲ လူများအတွက်လုံခြုံရေး ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားလုံခြုံရေး သည် တိုင်းပြည်လုံခြုံရေးအပေါ်တွင်သာ အာရုံစိုက်ခြင်းကြောင့် အစိုးရ နိုင်ငံတော်ပိုင်နက်၊ သို့မဟုတ်ပါက တိုင်းပြည်၏သဘောထားခံယူချက်ကိုသာ အကာအကွယ်ပေးသည်။ ၎င်းတို့သည် လူများကိုအကာအကွယ်ပေးခြင်းမဟုတ်ဘဲ အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ မြေပိုင်နက်နှင့် အိုင်ဒီယာများ ကိုသာ အကာအကွယ်ပေးသည်။ လူသားအဆင့်အတွက် လုံခြုံရေးမှာမူ လုံးဝကွဲပြားသောကိစ္စရပ် တစ်ခု ဖြစ်သည်။ လူသားလုံခြုံရေးဆိုသည်မှာ လူများသည် ကြောက်ရွံ့ခြင်းမှကင်းဝေးမှု၊ မပြည့်ဝ ခြင်းမှ ကင်းဝေးမှုနှင့် မိမိတို့၏စိတ်ဆန္ဒအတိုင်း လုပ်ဆောင်နိုင်မှုတို့ ရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ကြောက်ရွံ့ ရခြင်းမှ ကင်းဝေးမှုဆိုသည်မှာ အပြစ်ကင်းသောလူများသည် အစိုးရ သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် ရန်တုံ့နှင့်မည်ကိုကြောက်လန့်နေမှုတို့မရှိခြင်းကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ မပြည့်ဝခြင်းမှကင်းဝေးမှုဆိုသည်မှာ လူများအနေဖြင့် အသက်မွေးမှုအတွက် အမြဲမပြတ် ပူန်နေရခြင်းမျိုးမရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထို့အတူ မိမိတို့စိတ်ဆန္ဒအတိုင်း လုပ်ဆောင်နိုင်မှု ဆိုသည် မှာလည်း လုံခြုံမှုရှိသည့်လူတစ်ဦးအနေဖြင့် အခြားသူများအပေါ်တွင် မှီခိုနေခြင်း၊ မိမိတို့၏ အကျိုးစီးပွား သို့မဟုတ် မိမိယူဆသလိုထုတ်ပြောရန် တို့အတွက် လုပ်ဆောင်ရာတွင် အခြားသူ

တစ်ဦး၏ ခွင့်ပြုချက်ကိုတောင်းခံခြင်းမျိုး မရှိခြင်းကိုဆိုလိုသည်။ လူသားလုံခြုံမှုဆိုသည်မှာ လူသား ဖွံ့ဖြိုးမှုပင်ဖြစ်သည်။

၁၉၉၄ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာက လူသားလုံခြုံမှု၏ရှုထောင့် ၇ မျိုးကို ကောက်ချက်ဆွဲ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ထိုရှုထောင့်တစ်ခုစီတိုင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုတစ်မျိုးစီကို လိုအပ်သည်။ သာဓကအနေဖြင့် တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ဆေးရုံ၌တက်ရောက်ကုသခံယူခွင့်မရပါက ကျန်းမာရေးလုံခြုံမှုမရှိဟု သတ်မှတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ စားနပ်ရိက္ခာလုံခြုံမှုအတွက်ဆိုလျှင် အစားအသောက်ထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိမှု အတွက် ဒေသတွင်းစနစ်များမှာ ထိရောက်မှုရှိကြောင်း အာမခံချက်ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် လုံလောက်သောလူမှုဖူလုံရေးနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ မရှိပါက လူများအနေဖြင့် မည်သည့်နေရာတွင် စားရ အိပ်ရမည် ဆိုသည်နှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးတို့ကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိပါမည်လောဆိုသည်တို့ကို အမြဲတစေ ပူပန်ပြီး နေထိုင်နေရမည်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ လွတ်လပ်မှုနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးမှုကိုအကာအကွယ်ပေးရန်ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ဖွံ့ဖြိုးမှုမရှိလျှင် တစ်သီး ပုဂ္ဂလ လူပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိတို့နေထိုင်လိုသည့်ဘဝမျိုးကို ဖော်ဆောင်နိုင်ဖွယ်မရှိဘဲ အိမ်နီးချင်း များ၊ အစိုးရများ သို့မဟုတ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှ ခေါင်းပုံဖြတ်သည့် အင်အားစုများကို ကြောက်ရွံ့နေရဖွယ်ရှိသည်။

ဇယား ၁၂.၁ လူသားလုံခြုံမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးရှုထောင့် ၇ ရပ်ကြား ဆက်နွယ်မှု

လူသားလုံခြုံမှု အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများ	ဆက်နွယ်သော လူ့အခွင့်အရေး
စီးပွားရေး	စီးပွားရေးအခွင့်အရေးများ (ICESCR)
အစားအစာ	အစားအစာနှင့်အစားအစာလုံခြုံခြင်းရှိမှု အခွင့်အရေး (ICESCR)
ကျန်းမာရေး	ကျန်းမာစွာ နေထိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး Right to health
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်	သန့်ရှင်းသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး
ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ	ကိုယ်ပိုင်ဘဝရှိပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး (ICCPR)
လူ့အသိုင်းအဝိုင်း	ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေး (ICESCR and ICCPR)
နိုင်ငံရေး	နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး (ICCPR)

၁၂.၄.၁ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းဘက်မှချဉ်းကပ်မှုအရ ဖွံ့ဖြိုးမှု

ဖွံ့ဖြိုးမှုသီအိုရီအများအပြားမှာ ငွေကြေး၊ ကျောင်းနေခွင့်နှင့် ကျန်းမာရေးတို့ကဲ့သို့သော ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ တိုင်းတာနိုင်သော အစိတ်အပိုင်းများအပေါ်တွင်သာ အာရုံစိုက်ရန် ထက်သန်ကြသော် လည်း အခြားသီအိုရီများကမူ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ လွတ်လပ်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးမှု၏

အဓိကရည်မှန်းချက်အဖြစ် ထောက်ပြကြသည်။ ခိုင်မာသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ကဲ့သို့သော ထိုသီအိုရီများသည် ညံ့ဖျင်းသော ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအမံ၏ ရေရှည်အကျိုးဆက်များနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုများကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ကြသည်။ ထိုသီအိုရီများကို အဓိကထောက်ခံအားပေးသူများမှာ Armatya Sen (ဖွံ့ဖြိုးရေးသည် လွတ်လပ်ခွင့်) နှင့် Martha Nussbaum (ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည် မြင့်တက်လာဖို့ဖြစ်သည်) တို့ဖြစ်သည်။

သူ၏ ၁၉၉၉ ခုနှစ်ထွက် စာအုပ် ဖွံ့ဖြိုးရေးသည် လွတ်လပ်ခွင့် (Development as Freedom) တွင် Armatya Sen က လွတ်လပ်ခွင့်ရှိသူဟု သတ်မှတ်ခံရသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး နှစ်ရပ်လုံးကို ရရှိခံစားနိုင်ရမည်ဖြစ်သလို လူမှုစီးပွားဖူလုံမှု လုံလောက်သည့်အဆင့်တွင်လည်း ရှိရမည်ဟု ဆိုထားသည်။ ဆင်းရဲနိမ့်ကျသော သို့မဟုတ် မလွတ်လပ်သည့်အနေအထားတွင်နေရန် ဖိအားပေးခံရသည့် အခြေအနေတွင် နေထိုင်ရသူများသည် မိမိတို့၏ဘဝကို မိမိတို့ဘာသာ ထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိခြင်းကြောင့် လွတ်လပ်မှုမရှိနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ လူသားလိုခြံမြူမှုဟူသည့် အသုံးအနှုန်းအရ လိုအပ်မှုရှိနေသည့် အခြေအနေတွင် အမြဲတစေနေထိုင်နေရပြီး ကိုယ့်ကြံ့ခိုင်မှုကိုယ်စွမ်းတိုးခွင့်မရသူများကို လွတ်လပ်သည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ခြင်း မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် တရားမျှတမှုမရှိသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် အလဲအလှယ်လုပ်သည့်နည်းလမ်းများကို အမကြာဆင်းက ဝေဖန်သည်။ ဥပမာ - ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိသော၊ သို့မဟုတ် အားလုံးပါဝင်ခွင့်မရသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု လွတ်လပ်မှုမရှိဟု လျော့ချသတ်မှတ်ရမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူများသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးဖြစ်စဉ်အတွင်း ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် မရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အခြေခံလိုအပ်မှုများ ပြည့်စုံနေလျှင်တောင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် နှုတ်ပိတ်နေရန် သို့မဟုတ် လက်အောက်ခံအဖြစ်နေရန် တွန်းအားပေးခံရနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အခြေခံလိုအပ်ချက်များမပြည့်စုံဘဲ တစ်သီးပုဂ္ဂလလူများမှာ ဆင်းရဲတွင်းသို့ တွန်းပို့ခြင်းခံရလျှင် ထိုအခြေအနေက လွတ်လပ်ခွင့်မရှိဟု အမကြာဆင်းက အမည်တပ်သော အခြေအနေကို ဖြစ်ပေါ်စေမည်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဆင်းရဲမွဲတေမှုသည် ဘေးဖယ်ခံရမှုနှင့် အကာအကွယ်မဲ့မှုတို့ကို ခံစားရစေပြီး ထိုသို့ခံစားရမှုက လူများကို ရွေးချယ်မှုများပြုခြင်း၊ အခွင့်အရေးများရရှိရန်ကြိုးပမ်းခြင်းတို့ မပြုလုပ်နိုင်အောင်ဟန့်တားမည် ဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုကြောင့် လူများသည် မိမိတို့၏အလားအလာရှိမှုကို အပြည့်အဝသိရှိရန်အခွင့်အရေးနှင့် လူတစ်ဦး၏ အလားအလာသည် လူသားဖွံ့ဖြိုးမှု၏ ဗဟိုချက်ဖြစ်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်နိုင်မည့် အခွင့်အရေးတို့ကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးရစေနိုင်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် အဘယ်ကြောင့်အရေးကြီးသည်ဆိုသည်ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာအနက်ဖွင့်ရန် နု(စ်)ဘွမ်းက ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် လွတ်လပ်မှုနှင့်လိုခြံမြူတို့၏ အခြေခံဖြစ်သည်ဟု ကောက်ယူသည့် အစောပိုင်းယူဆချက်များ၏ ခြေရာကိုနင်းသည်။ လူတစ်ဦးချင်းက မိမိကိုယ်တိုင်၏ အလားအလာများကို ဖော်ထုတ်အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် ထိုသူ၏ အဓိကစွမ်းဆောင်နိုင်မှုများ တိုးတက်လာစေရေးကို ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းက ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ အန္တိမပန်းတိုင်ဟု ယူဆသည်။ လူတစ်ဦး၏ လုပ်နိုင်စွမ်းများဆိုသည်မှာ ထိုသူစွမ်းဆောင်နိုင်သောအရာနှင့် ထိုစွမ်းဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ရရှိလာသော အခွင့်အလမ်းများပါ ပါဝင်သည်။ ဥပမာ - ကျန်းမာရေး ပိုမိုကောင်းမွန်လာမှုနှင့် ပညာ ပိုမို

ရေရှည်ခိုင်မာသောဖွံ့ဖြိုးမှု

ရေနှင့်
ကျောက်စီးသွေးတို့ကဲ့သို့သော ပြန်လည်မပြည့်ဖြိုးနိုင်သည့် အရင်းအမြစ်များကို အလွန်အကျွံ သုံးစွဲခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်မှုကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ၁၉၈၀ လွန်နှစ်များတွင် ရေရှည်ခိုင်မာသောဖွံ့ဖြိုးမှုသီအိုရီ ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။
ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် အနာဂတ်မျိုးသက်များ၏ လိုအပ်မှုအပေါ် သက်ရောက်သည့်အထိ အရင်းအမြစ်များကို အလွန်အကျွံအသုံးပြုခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းခြင်း စသည်တို့ မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ လက်ရှိ လူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်စုံစေရမည်ဟူသည့် သီအိုရီတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

တတ်မြောက်လာမှု။ နှစ်(စ်)ဘွမ်းသည် ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ ရည်မှန်းချက်ဖြစ်သင့်သော အဓိကကျသော လုပ်နိုင်စွမ်းများစာရင်းတစ်ခုကို တင်ပြခဲ့သည်။ (အသေးစိတ်ကိုကောက်နုတ်လေ့လာချက် အကွက်တွင် ကြည့်ပါ) လုပ်နိုင်စွမ်းနှင့်လူ့အခွင့်အရေးတို့ ထပ်တူကျသည့်အပိုင်းမှာ လူများလူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ နေထိုင်ခွင့်ရရေးဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လုပ်နိုင်စွမ်းရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ၏ ရည်မှန်းချက်မှာ အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးရန်ဟုမြင်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးဘက်မှ မြင်သကဲ့သို့ အစိုးရတာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖော်ဆောင်ခြင်းဟုအဖြစ် မရှုမြင်ချေ။ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းရှုထောင့်ကိုသုံးလျှင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို သုံးသပ်ရာ၌ လူတစ်ဦးချင်းမှ စကာ တိုင်းတာကြရမည်ဖြစ်ရာ လူတစ်ဦးချင်းနှင့်ဆိုင်သော အချို့အချက်များ၊ ဥပမာ - အကျင့်စာရိတ္တနှင့် ကစားခုန်စားခြင်း အစရှိသည်တို့ကမူ တိုင်းတာရန်ခက်ခဲသည့် အချက်များဖြစ်ပြီး ငြင်းခုံစရာဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ အမကြာဆင်း၊ နှစ်(စ်)ဘွမ်းနှင့် အခြားသူတို့အဆိုပြုသည့် ဖွံ့ဖြိုးမှုမျိုးသည် လူတစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် မိမိကိုယ်ပိုင်ဘဝနှင့် မိမိ၏ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေကို မိမိကိုယ်တိုင် ဖန်တီးပိုင်ခွင့်ရှိသည့်အခြေအနေများ ဖော်ဆောင်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ဤနည်းလမ်းအားဖြင့် ထိုသီအိုရီများက ဖွံ့ဖြိုးမှုကဏ္ဍတွင် လွှမ်းမိုးထားခဲ့သော စီးပွားရေးကို အဓိက ဇောင်းပေးသည့် သီအိုရီများကို စိန်ခေါ်ခဲ့သည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

Nussbaum's နှစ်(စ်)ဘွမ်း ၏ အဓိကလုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းများ

အောက်ပါတို့သည် နှစ်(စ်)ဘွမ်း၏ သီအိုရီအရ ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ အာရုံစိုက်ရာဖြစ်သင့်သော အဓိက ဘဝအရည်အသွေးများ ဖြစ်သည်။

- ဘဝ - အသက်ရှည်စွာ နေထိုင်နိုင်ခြင်း
- ကျန်းမာရေး - ကျန်းမာပျော်ရွှင်စွာ နေထိုင်နိုင်ခြင်း
- နာကျင်မှုကင်းဝေးခြင်း - မလိုအပ်သောနာကျင်မှုဒုက္ခများမှ လွတ်မြောက်ခြင်း
- အာရုံသိမှုစွမ်းရည် - တွေးခေါ်ရန်နှင့်ဖန်တီးရန် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ဗဟုသုတရှိခြင်း
- ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း - အကြောင်းအကျိုးတကျ လိုအပ်သည့် အလိုရှိသည့်အရာများ ရရှိနိုင်ခြင်း
- အကျင့်စာရိတ္တ - တရားမျှတမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းသည့်အမြင်ရှိခြင်း
- ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှု - အခြားသူများကို ဂရုစိုက်နိုင်ခြင်း၊ ထိုသူများနှင့်အတူ ပျော်ရွှင်ကြည်နူးနိုင်ခြင်း
- ကူညီထောက်ပံ့နိုင်ခြင်း - လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ကူညီထောက်ပံ့ရန် အခွင့်အရေးရှိခြင်း
- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် - သဘာဝတရားနှင့် အပြန်အလှန်အကျိုးပြုနိုင်ခြင်း
- ဆော့ကစားခြင်း - မိမိပျော်ရွှင်ကြည်နူးမည့်အရာများ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း
- ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း - ကိုယ်ပိုင်အမြင်များ ရှိပိုင်ခွင့်နှင့် ထိုအမြင်များအတိုင်း လုပ်ဆောင်နိုင်ခွင့်ရှိခြင်း

၁၂.၅ ဆက်လက်ထွက်ပေါ်လာသော ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များ - MDGs နှင့် SDGs

၁၉၉၀ လွန်နှစ်များကုန်ဆုံးချိန်တွင် ထွက်ပေါ်ခဲ့သော နိုင်ငံပေါင်း ၁၈၉ နိုင်ငံက သဘောတူညီခဲ့သည့် ကုလသမဂ္ဂ ထောင်စုနှစ်သစ် ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များ (United Nations Millennium Development Goals -MDGs) ၌ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးရှာဖွေကြိုးပမ်းမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး တီထွင်ဖန်တီးမှုတစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်သော ထိုရည်မှန်းချက်များ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှ အဆင်းရဲအနိမ့်ကျဆုံး အဖွဲ့အစည်းများကို ဆော်ဩစည်းရုံးရန် ရည်ရွယ်ထားသော ဘုံရည်မှန်းချက် ၈ ချက်အပေါ်တွင် တစ်ကမ္ဘာလုံးက ညီညီညွတ်ညွတ် လက်ခံရန် ဖြစ်သည်။ MDGs ၏ အားသာချက်မှာ ဆင်းရဲမွဲတေမှုပြဿနာနှင့် မိန်းကလေးများ ပညာတတ်မြောက်ရေးတို့အပေါ်တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုပိုမိုရရှိရန် အားပေးအားမြှောက်ပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း MDGs သည် အခြေခံလိုအပ်ချက်များအပေါ်တွင်သာ အာရုံစိုက်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးများကို တိုက်ရိုက်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန် ရှောင်လွှဲခြင်းအတွက် ဝေဖန်ခံခဲ့ရသည်။ ထို့ပြင် အထက်တွင် ဖော်ပြဆွေးနွေးထားသကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးမှုအပေါ် နားလည်လက်ခံခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများကို ထင်ဟပ်မှုမရှိဟုလည်း ဝေဖန်ခံခဲ့ရသည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

၂၀၁၅ ခုနှစ်သို့ ရောက်ရှိချိန်တွင် အရှေ့တောင်အာရှသည် MDGs ၏ ရည်မှန်းချက် ၈ ချက်ကို ပြည့်မြောက်ခဲ့ပါသလား။

ရည်မှန်းချက် ၈ ချက်

- ၁။ အလွန်အမင်း ဆင်းရဲနိမ့်ကျခြင်းနှင့် ငတ်မွတ်ခြင်းတို့ကို တိုက်ဖျက်ရေး
- ၂။ နေရာတိုင်း အခြေခံအဆင့်ပညာရေး ရရှိရေး
- ၃။ ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေး
- ၄။ ကလေးသူငယ် အသေအပျောက်နှုန်းလျော့ချရေး
- ၅။ မိခင်ကျန်းမာရေး မြှင့်တင်ရေး
- ၆။ HIV/AIDS ၊ ငှက်ဖျားနှင့် အခြားရောဂါများတိုက်ဖျက်ရေး
- ၇။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ရေရှည်တည်တံ့ရေး
- ၈။ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လက်တွဲဆောင်ရွက်မှု ဖွံ့ဖြိုးစေရေး

၂၀၁၅ ခုနှစ်သို့အရောက်တွင် အရှေ့တောင်အာရှရှိ၏ ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ (ဘရူနိုင်း၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ စင်ကာပူ)သည် ထိုရည်မှန်းချက်များ အားလုံးပြည့်မြောက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အလယ်အလတ်အဆင့်နိုင်ငံများ (ဗီယက်နမ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်) သည် ရည်မှန်းချက်များ၏

တစ်ဝက်ကို ပြည့်မြောက်ခဲ့ပြီး ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများ(မြန်မာ၊ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယား)မှာမူ ရည်မှန်းချက် ၁ ခု သို့မဟုတ် ၂ ခုခန့်သာ ပြည့်မြောက်ခဲ့ကြသည်။ အဓိကပြဿနာ ကြုံတွေ့ရသည့် နယ်ပယ်များမှာ နိုင်ငံအများအပြားတွင် ဆင်းရဲနိမ့်ကျသည့်နေရာ အများအပြားရှိနေခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချခြင်း (ရည်မှန်းချက် ၁) ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ မိခင်ကျန်းမာရေး မြှင့်တင်ရေး (ရည်မှန်းချက် ၅)မှာလည်း နိုင်ငံအများစုတွင် အားနည်းခဲ့သည်။ ထို့ပြင် HIV/AIDS (ရည်မှန်းချက် ၆) ကိုလည်း မလျော့ချနိုင်ဘဲ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းမှု (ရည်မှန်းချက် ၇) မှာလည်း အနည်းငယ်မျှသာရှိခဲ့သည်။

၂၀၁၅ သို့ အရောက်တွင် (MDGs) ရည်မှန်းချက်များ ပြည့်မြောက်ခဲ့ပြီး ရေရှည်ခိုင်မာသော ဖွံ့ဖြိုးမှုရည်မှန်းချက်များ Sustainable Development Goals (SDGs) ဟူသည့် ရည်မှန်းချက်အစုအဝေးအသစ်တစ်ရပ်ကို ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုရည်မှန်းချက်များအထဲတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို ပိုမိုအသိအမှတ်ပြုထားမှုများအပါအဝင် စိတ်ဝင်စားစရာ အချက်အလက်အသစ်များ ပါဝင်သည်။ လာမည့် ၁၅ နှစ်တာအတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးစံနှုန်းများအဖြစ် ချမှတ်မည့် ယင်း ၁၇ ချက်သည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာများကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထည့်သွင်းထားခြင်း မရှိသေးချေ။ သို့ရာတွင် ရေရှည်ခိုင်မာသော ဖွံ့ဖြိုးမှုကြေညာချက်အတွက် ၂၀၃၀ ခုနှစ် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားသည်။

ယခုအချိန်မှ ၂၀၃၀ ခုနှစ်အတွင်းတွင် ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုကို အဆုံးသတ်ရန်၊ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်းနှင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံကြားတွင်မညီမျှမှုများကို တိုက်ဖျက်ရန်၊ ငြိမ်းချမ်းသော၊ တရားမျှတသော၊ အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများ တည်ဆောက်ရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ရန်၊ ကျား မ တန်းတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများ၏စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကို မြှင့်တင်ရန်၊ ကမ္ဘာကြီးနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ရေရှည်ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် ကျွန်ုပ်တို့ ဆုံးဖြတ်သည်။

ရည်မှန်းချက်များထဲတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို အမည်တပ်ဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် စိတ်ပျက်စရာဖြစ်ခဲ့သော်လည်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့ကြားတွင် ထင်ရှားသောချိတ်ဆက်မှုများ တည်ရှိလျက်ရှိသည်။ (ဇယား ၁၂. ၁ တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့) SDG ရည်မှန်းချက် ၁၆ သည် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ်တွင် အာရုံစိုက်ထားပြီး တရားမျှတမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိသော အင်စတီကျူးရှင်းများ ပေါ်ပေါက်ရေးကို တောင်းဆိုထားသည်။ ဤရည်မှန်းချက်ပြည့်မြောက်ရန်အတွက် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများ အားလုံးပြည့်မီရမည်ဖြစ်ပြီး အစိုးရများသည် နိုင်ငံနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်စီတိုင်းအတွက် တာဝန်ယူရမည်ဖြစ်သည်။ အခြားရည်မှန်းချက်အများအပြားမှာလည်း လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိရာ စားနပ်ရိက္ခာ၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော အလုပ်အကိုင်နှင့် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှမှုတို့ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးများဖြစ်သည်။

ဇယား ၁၂.၂ ရေရှည်ခိုင်မာသောဖွံ့ဖြိုးမှု ရည်မှန်းချက် ၁၇ ချက်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့အကြား ဆက်နွှယ်မှု

<p>ရေရှည်ခိုင်မာသော ဖွံ့ဖြိုးမှုရည်မှန်းချက်များ</p>	<p>ဆက်နွှယ်သော လူ့အခွင့်အရေးအမျိုးအစား</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၁ - ဆင်းရဲမွဲတေမှုပုံစံအားလုံးကို နေရာအနှံ့တွင် တိုက်ဖျက်ရေး</p>	<p>အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု အခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၂ - ငတ်မွတ်မှုတိုက်ဖျက်ရေး၊ အစားအစာများ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုရှိရေးနှင့် အာဟာရ တိုးတက် ကောင်းမွန်ရေး၊ ရေရှည်တည်တံ့သော စိုက်ပျိုးရေးကို မြှင့်တင်ရေး</p>	<p>စားနပ်ရိက္ခာရပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၃ - ကျန်းမာသောဘဝများ ရရှိစေရေးနှင့် အသက်အရွယ်အားလုံး ကျန်းမာပျော်ရွှင်စွာ နေထိုင်နိုင်မှုကို မြှင့်တင်ရေး</p>	<p>ကျန်းမာရေးနှင့်အညီ နေထိုင်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၄ - အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိပြီး သာတူညီမျှမှုရှိသော ပညာရေး ဖြစ်စေရေးနှင့် အသက်ရှင်သရွေ့ သင်ယူနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများ မြှင့်တင်ရေး</p>	<p>ပညာသင်ကြားပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၅ - ကျား၊ မ တန်းတူညီမျှရရှိရေးနှင့် အမျိုးသမီးနှင့် မိန်းကလေးအားလုံးကို စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေး</p>	<p>CEDAW နှင့် CRC - အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၆ - အားလုံးအတွက် ရေနှင့်မိလ္လာစနစ် ရရှိနိုင်မှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော စီမံခန့်ခွဲမှုရှိရေး</p>	<p>ရေရရှိပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၇ - အားလုံးအတွက် ဈေးနှုန်းသက်သာ၊ စိတ်ချရပြီး ရေရှည်တည်တံ့သောခေတ်မီစွမ်းအင်ရရှိရေး</p>	<p>အိုးအိမ်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၈ - ခိုင်မာ၍အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော စီးပွားရေးတိုးတက်မှု မြှင့်တင်ရေး၊ ပြည့်ဝပြီး အကျိုးပြုသော အလုပ်အကိုင်နှင့် အားလုံးအတွက် သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော အလုပ်အကိုင်ရှိစေရေး</p>	<p>အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့် အခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၉ - ဒဏ်ခံနိုင်သော အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်ရေး၊ အားလုံးပါဝင်ခွင့်ရှိပြီး ရေရှည်ခိုင်မာသော စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖော်ဆောင်ရေးနှင့် တီထွင်ဖန်တီးမှုများကို အားပေးအားမြှောက်ပြုရေး</p>	<p>စီးပွားရေးအခွင့်အရေး၊ လူမှုရေးအခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၁၀ - နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်းတွင်နှင့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံကြားတွင် မညီမျှမှုလျော့ချရေး</p>	<p>ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိရေး</p>

ဇယား ၁၂.၂ ရေရှည်ခိုင်မာသောဖွံ့ဖြိုးမှု ရည်မှန်းချက် ၁၇ ချက်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့အကြား ဆက်နွယ်မှု

<p>ရေရှည်ခိုင်မာသော ဖွံ့ဖြိုးမှုရည်မှန်းချက်များ</p>	<p>ဆက်နွယ်သော လူ့အခွင့်အရေးအမျိုးအစား</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၁၂ - ရေရှည်ခိုင်မာသောစားသုံးမှုနှင့် ထုတ်လုပ်မှု ပုံစံများ ဖြစ်စေရေး</p>	<p>အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု အခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၁၃ - ရာသီဥတု ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှုနှင့် အကျိုးဆက်များအပေါ် အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရေး</p>	<p>သန့်ရှင်းသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး *</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၁၄ - ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် သမုဒ္ဒရာများ၊ ပင်လယ်များနှင့် ပင်လယ်ဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပြီး ရေရှည်သုံးစွဲရေး</p>	<p>သန့်ရှင်းသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး *</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၁၅ - ကုန်းမြေဂေဟနစ် ကာကွယ်ရေး၊ ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ရေရှည်သုံးစွဲမှု မြှင့်တင်ရေး၊ သစ်တောများကို ရေရှည် ထိန်းသိမ်းစီမံရေး၊ ကန္တာရဖြစ်ထွန်းမှုတိုက်ဖျက်ရေး၊ ကုန်းမြေအရည်အသွေးနိမ့်ကျမှု ရပ်တံ့ရေးနှင့် ပြန်လည်ဖော်ဆောင်ရေး၊ သက်ရှိမျိုးကွဲများဆုံးရှုံးမှု ရပ်တံ့ရေး</p>	<p>သန့်ရှင်းသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေး *</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၁၆ - ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ငြိမ်းချမ်းပြီး အားလုံးပါဝင်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများမြှင့်တင်ရေး၊ အားလုံး တရားမျှတမှုရရှိစေရေးနှင့် ထိရောက်မှုရှိသော၊ တာဝန်ခံမှု ရှိသော၊ အားလုံးပါဝင်မှုရှိသော အင်စတီကျူးရှင်းများ အဆင့် တိုင်းတွင် တည်ဆောက်ရေး</p>	<p>နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး</p>
<p>ရည်မှန်းချက် ၁၇ - ရေရှည်တည်တံ့သောဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် တစ်ကမ္ဘာလုံး လက်တွဲဆောင်ရွက်ရေး ပြန်လည်အသက်ဝင်ရေး နှင့် အထမြောက် အောင်မြင်အောင် ဆောင်ရွက်ရေး အဓိပ္ပာယ် များ အားကောင်းစေရေး</p>	<p>စီးပွားရေးအခွင့်အရေး၊ လူမှုရေးအခွင့်အရေး</p>

* အခန်း ၁၄ တွင် အသေးစိတ်ဆွေးနွေးထားသော သန့်ရှင်းသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးမှာ အသစ်ပေါ်ထွန်းလာသော လူ့အခွင့်အရေး အမျိုးအစားတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

၁၂.၆ လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်မှု (Human Rights-Based Approach - RBA)) ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဆက်

ဖွံ့ဖြိုးရေးဆီသို့ လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြု ချဉ်းကပ်မှု

လူ့အခွင့်အရေးကို လမ်းညွှန်အဖြစ်အသုံးပြုပြီး ဖွံ့ဖြိုးရေးကို အစီအစဉ်ရေးဆွဲရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက် နည်းလမ်းတစ်ရပ်။ ဤချဉ်းကပ်နည်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးသည် ရည်မှန်းချက် (ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ) လူတို့ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အခွင့်အရေးများ ရရှိရေးဖြစ်သည်။ ဥပဒေဆိုင်ရာ အခြေခံအကြောင်းရင်း (ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့်ကိုက်ညီရမည်)၊ အခြေခံစည်းမျဉ်းများ (ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့် တာဝန်ခံမှု ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိမှုနှင့် ဥပဒေစိုးမိုးမှုတို့ တာဝန်ခံမှု စည်းမျဉ်းများကို အသုံးပြုပြီး ဖော်ဆောင်ရမည်) ဖြစ်လာသည်။

လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်မှုဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးသည် ဤဒေသတွင် လက်ရှိ ဩဇာ ကြီးမားသော သီအိုရီများနှင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုနည်းလမ်းများဖြစ်ပြီး အဖွဲ့အစည်းအများစု၊ အထူးသဖြင့် ကုလသမဂ္ဂက ဖွံ့ဖြိုးမှုအားလုံးသည် RBA နှင့်ကိုက်ညီရမည်ဟု သဘောတူထားသည်။ ၁၉၈၀ လွန်နှစ်များဆီက ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်မှ ၂၀၀၀ ပြည့်လွန် နှစ်များတွင် RBA သို့ ရွေ့လျားမှုသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် လူ့အခွင့်အရေးသည် မည်ကဲ့သို့ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာသည် ဆိုသည်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံလာသော စံနှုန်းတစ်ရပ်တို့ကို ညွှန်ပြမှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ RBA ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြရန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ဆောင် ချက်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လာသည်။ ဤအပိုင်းတွင် RBA အပေါ် နားလက်လက်ခံမှု အယူအဆကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးရေး ဆောင်ရွက်သူများက RBA ကို မည်ကဲ့သို့အသုံးပြုသည်ဆိုသည့် သဘောတရားကို ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်သည်။

RBA သည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် အယူအဆ အသစ်တစ်ရပ်အဖြစ် လက်သင့်ခံမှု ရရှိသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်သည် ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ဆောင် ချက်များတွင် လေးလေးနက်နက် ထောက်ခံပံ့ပိုးမှု မည်သည့်အခါကမျှ လက်ခံရရှိခဲ့ခြင်းမရှိ၍ ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကို VDPA တွင် လက်ခံခဲ့သော်လည်း အစိုးရများအနေဖြင့် ယင်းကို အမှန်တကယ်လက်ခံရန် မည်သည့်အရာများလုပ်ဆောင်သင့်သည်ဟူ၍ ဆွေးနွေးမှုမျိုး အနည်းငယ် မျှသာ ရှိခဲ့သည်။ အငြင်းပွားဖွယ်ရာမရှိသော ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အရေးပါမှုများအတွက် နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြုမှုနှင့် ရန်ပုံငွေများပိုမိုရရှိရန် တောင်းဆိုမှုများရှိခဲ့သော်လည်း မည်သည့်အစိုးရကမျှ အဆိုပါတောင်းဆိုမှုများအတွက် တာဝန်ရှိသည်ဟု မှတ်ယူခဲ့ခြင်းမျိုးမရှိချေ။ ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကို VDPA တွင် ထည့်သွင်းသက်သေပြခဲ့ပြီးနောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့နှင့် ပတ် သက်၍ စိတ်ဝင်စားမှုများမှာ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေတို့ ဘက်သို့ ရွေ့လျားသွားသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရွေ့လျားသွားမှုမှာ အရေးပါသော ကွဲပြားမှုတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးကို စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းခြင်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးမှု ဖြစ်စဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးကိုအကာအကွယ်ပေးရန် လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် RBA က ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်မှုမရှိကြောင်း သေချာစေရန် လုပ် ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၉၀ လွန်နှစ်များအတွင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော အကြောင်းရင်းခံအများအပြားက RBA ဖွံ့ဖြိုးလာရေးအတွက် ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။ ပထမဆုံးအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂကဲ့သို့သော ဖွံ့ဖြိုးရေး အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို ပိုမိုထည့်သွင်းအသုံးပြုလာခဲ့ပြီး စီမံချက်များချမှတ်ရာ၌ပင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏ အခွင့်အရေးများ မည်ကဲ့သို့ တိုးတက်စေနိုင် သနည်း ဆိုသည့် အချက်အရ အကဲဖြတ်ရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းမျိုးပင် ရှိလာခဲ့သည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်း များက လူ့အခွင့်အရေးကို ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ ရည်မှန်းချက်တစ်ရပ်အဖြစ်လည်း ယူဆလာခဲ့သည်။

အထက်ကအပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ယခင်က ဖွံ့ဖြိုးမှုများကို စီးပွားရေးတိုးတက်မှု၊ လူတစ်ဦးချင်း၏ လူသားဖွံ့ဖြိုးမှု၊ အခြေခံအဆောက်အအုံမြှင့်တက်မှု သို့မဟုတ် လူတစ်ဦးချင်း၏ လုပ်နိုင်စွမ်းတို့ဖြင့် တိုင်းတာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုတိုင်းတာမှုများသက်သက်ဖြင့် လူတစ်ဦး တစ်ယောက်၏ ရပိုင်ခွင့်ရှိသော အခွင့်အရေးများ ပြည့်မီရရှိလိမ့်မည်ဟု အာမခံနိုင်ခြင်းမရှိချေ။

ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း ဥပဒေကို မလေးစား၊ မလိုက်နာမှုများ တိုးပွားခြင်းကို တုံ့ပြန်ရန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ဆောင်စဉ်အတွင်း လူများအကာအကွယ်ရရှိစေရေးတို့အတွက် လိုအပ်မှုတစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ အစိုးရများက အဘယ်ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သော စီမံကိန်း များကို ခွင့်ပြုရသနည်းဆိုသည်နှင့် အခြားသူများမှာ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အဘယ်ကြောင့် မညီမမျှသာ ခံစားခွင့်ရသနည်း ဆိုသည်တို့ကို RBA က မေးခွန်းထုတ်ခဲ့သည်။ အခြားသောအကြောင်းရင်းခံမှာမူ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအမျိုးမျိုးကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အစိုးရများသည် မကြာခဏဆိုသလို လူအများအပြား၊ များသောအားဖြင့် ဆင်းရဲ နွမ်းပါးသူများကို နစ်နာမှုကြုံတွေ့စေသော ကြီးမားသောဆည်ကြီးများ သို့မဟုတ် ကြီးမားသော စက်ရုံများကို တည်ဆောက်လေ့ရှိသည်။ ဈေးဝယ်စင်တာကြီးများ ဆောက်လုပ်ရန် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူ များသည် မြို့တွင်းကျသောနေရာများမှ နှင်ထုတ်ခံရခြင်းမျိုး၊ သို့မဟုတ်ပါကလည်း စက်မှုဇုန်များ တည်ဆောက်မှုကြောင့် အနီးဝန်းကျင်ကျေးရွာများ၌ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးခြင်းမျိုးတို့ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်အများအပြားတွင် အစိုးရများသည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ပိုမိုကြီးမားသော ကောင်းမွန်မှုများအတွက် စတေးမူတစ်ရပ်အဖြစ် လူ့အဖွဲ့အစည်း ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရေးအတွက် အချို့က အရင်းအမြစ်များကို စတေးရမည်ဟု ဆိုခြင်းမှာ မှန်ကန်သင့်လျော်ကြောင်းရင်း ချက်ထုတ်လေ့ရှိသည်။ ဆည်တစ်ခုသည် မြို့များသို့ လျှပ်စစ်မီးများ ပေးဝေနိုင်စေပြီး ကျောင်းများ၊ ဆေးရုံများနှင့် စက်ရုံများကို လည်ပတ်စေနိုင်ကာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ကြီးမားသော ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုများကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့သူများ၏ အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရသော်လည်း ရေတိုပြဿနာများက ရေရှည်တွင် အာလုံးအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သောဘဝကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်ဟု များသောအားဖြင့် တိုက်တွန်းပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ပိုမိုကြီးမားသောကောင်းမွန်မှု တိုက်တွန်းပြောဆိုချက်များ၏ ရလဒ် အဖြစ် လူအများအပြားသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အိုးမဲ့၊ အိမ်မဲ့ ဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဖော်ပြရမည့် အကြောင်းရင်းခံတစ်ခုမှာ RBA သည် ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ဆောင်ချက်များ အမှန်တကယ်ပေါ်ပေါက်သောအဆင့်တွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုတို့ကို ချိတ်ဆက်မိစေနိုင်ခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်အပေါ် ဤငြင်းခုံမှုများနှင့် မတူညီသော ဆွေးနွေးချက် မှာမူ အစိုးရများအနေဖြင့် အလှူရှင်အစိုးရအဖွဲ့နှင့် အလှူငွေလက်ခံသူ အစိုးရအဖွဲ့တို့ကြား မည်ကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်သင့်သည်၊ မည်ကဲ့သို့ပတ်သက်ဆက်နွှယ်သင့်သည် ဆိုသည်တို့နှင့် အဓိကသက်ဆိုင် သော ဆွေးနွေးချက်ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း RBA သည် အစီအမံချမှတ်မှုနှင့် အစီ အစဉ်ရေးဆွဲမှုအဆင့်တွင် ပါဝင်သော အဓိကချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ RBA ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် NGO များသည် လူ့အခွင့်အရေး တိုးတက်မှုရှိစေမည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများကို ရေးဆွဲချမှတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် RBA ကို လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအဆင့်တွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးကို နားလည်ရန်နှင့် အကဲဖြတ်သုံးသပ်ရန် နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ်လည်း မှတ်ယူနိုင်သည်။

၁၂.၆.၁ RBA ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ

RBA သည် ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို မည်ကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဆိုသည်ကို နားလည်ရန် သို့မဟုတ် ရုပ်လုံးဖော်ကြည့်ရန် အကူအညီတစ်ရပ် အနေဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းတစ်ရပ် ဆိုသည်မှာ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတစ်ခု၊ ဥပဒေတစ်ခု၊ သို့မဟုတ် ပုံသေနည်းတစ်ခု မဟုတ်ဘဲ ဖွံ့ဖြိုးမှုအကြောင်း စဉ်းစားရန် နည်းလမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ RBA သည် ပြဿနာတစ်ရပ် သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းတစ်ရပ် အစီအစဉ်တွင် လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးက ပဓာနဖြစ်ကြောင်း သေချာစေရေးအတွက် ချဉ်းကပ်ရန် နည်းလမ်းတစ်ရပ်ကို ပံ့ပိုးပေးသည်။ ထိုအချက်ကြောင့်ပင် အဖွဲ့အစည်းများက အသုံးပြုသလောက် အမျိုးအစားအများအပြားရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့အမျိုးအစားစုံလင်ခြင်း သည် ပြဿနာတစ်ရပ်မဟုတ်သလို အားနည်းချက်တစ်ခုလည်းမဟုတ်ဘဲ RBA ၏ သွင်ပြင် လက္ခဏာ တစ်ရပ်သာဖြစ်သည်။ RBA ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် မတူညီသော နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး ရှိသလို(အောက်တွင် ဘောင်ခတ်ထားသော ဖြစ်ရပ်လေ့လာချက်တွင်ကြည့်ပါ) ချဉ်းကပ်မှု၏ အဓိက သွင်ပြင်လက္ခဏာရပ်အချို့လည်း ရှိနေသည်။ ဤအခန်း၏ လာမည့်ကဏ္ဍခွဲတွင် RBA ၏ ဘုံ သွင်ပြင်လက္ခဏာရပ်များကို သုံးသပ်သွားမည်ဖြစ်သည်။

မှတ်သားဖွယ်ရာ

RBA အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အချို့

လူ့အခွင့်အရေး အခြေပြုချဉ်းကပ်နည်းတစ်ရပ်သည် လူ့အခွင့်အရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုလုပ်ငန်းစဉ် အတွက် သဘောတရားရေးရာ မူဘောင်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့် အညီ အခြေပြုထားကာ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုပိုင်းအရ လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် မြှင့်တင်ရေးတို့ဆောင်ရွက်ရန် လမ်းညွှန်ထားသည်။ (မေရီရော်ဘင်ဆင်၊ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာမင်းကြီး)

ဖွံ့ဖြိုးမှုကို လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်မှုဆိုသည်မှာ လူများကို ၎င်းတို့ကိုယ်စား အခြားသူ များက ရွေးချယ်မှုများပြုလုပ်သည့် အပြုလုပ်ခံများမဖြစ်စေဘဲ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်စေရန် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ (ဗြိတိန် ဖွံ့ဖြိုးရေးအေဂျင်စီ)

လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်မှုတစ်ရပ်သည် ဆင်းရဲနိမ့်ကျသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို အခွင့် အရေးများအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းကို အရေးပါသောပြုလုပ်သူများနှင့် ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ အစိုးရများ၏ ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည့် တာဝန် ဝတ္တရားများကိုလည်း ဖော်ထုတ်ပေးသည်။ ဥပမာ - အစိုးရတစ်ခုသည် မိမိစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် နယ်မြေအတွင်းရှိ လူများအားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးများ ပြည့်ဝစေရန်၊ မြှင့်တင်ပေးရန်နှင့် လေးစားမှုရှိစေရန် ရည်ရွယ်သော အစီအစဉ်များ၊ မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများ ချမှတ်ဖော်ဆောင်ရန်။

၁၂.၆.၂ အဓိကယူဆချက်(၁) - လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု မရှိရ

RBA သည် မည်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်များသည်ခွင့်ပြုချက်ရှိပြီး မည်သည့်တို့က ဥပဒေနှင့် မညီ ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန် လူ့အခွင့်အရေးနိုင်ငံတကာဥပဒေမူဘောင်ကို စံနှုန်းအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ သည်။ ပြည်သူများ၏အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဆင်ခြေတစ်ခု အဖြစ် အသုံးပြု၍မရချေ။ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြရမည်ဆိုပါက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် လူ့အဖွဲ့ အစည်းအတွက် မည်သည့်အကျိုးကျေးဇူးမျိုး ပေးစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်စေ ဥပဒေကို လိုက်နာရမည်သာ ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးများသည် ဥပဒေစံနှုန်းများဖြစ်ပြီး ချိုးဖောက်ခြင်းမှာ ဥပဒေကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ဥပဒေကိုချိုးဖောက်ခြင်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးရေး အစီအမံချမှတ်ရာတွင် ပျင်းရိခြင်းကြောင့် ဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်မည့်နည်းလမ်းကို မရှာဖွေနိုင်ခြင်း သက်သက်သာဖြစ်သည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

လူ့အခွင့်အရေးများကို မချိုးဖောက်ဘဲနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုဖော်ဆောင်ရန် ဖြစ်နိုင်ပါသလား

မြို့၏ လူနေထူထပ်သောနေရာတွင် ကလေးဆေးရုံတစ်ရုံဆောက်လုပ်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိသည်။ ဆေးရုံသည် ကလေးအများစုရှိရာနေရာနှင့် နီးရမည်ဖြစ်ပြီး ဆင်းရဲသားရပ်ကွက်များမှ ရောက်ရှိ နိုင်သည့်နေရာတွင်လည်း ရှိရမည်။ သို့သော် ဆေးရုံဆောက်လုပ်ရန်အတွက် ဖယ်ရှားခံရမည့် အိမ်များတွင် နေထိုင်ကြသူကို အိုးအိမ်ဆုံးရှုံးစေလိမ့်မည်။ ဆေးရုံဆောက်လုပ်မှုကြောင့် မိသားစုများ ရေရှည်နေထိုင်လာခဲ့သောနေရာမှ ပြောင်းရွှေ့ရန် အဓမ္မပြုနေပါသည်ဟု အရေးဆိုတိုင်တန်းပြီး နေရာမှပြောင်းရွှေ့ပေးရန် ငြင်းဆန်လိမ့်မည်ဆိုပါစို့။

မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်နိုင်မည်နည်း။ ကလေးများက ဆေးရုံတစ်ရုံလိုအပ်သည် (၎င်းတို့တွင် ကျန်းမာ ရေးဝန်ဆောင်မှုရပိုင်ခွင့်တစ်ရပ်ရှိသည်) သို့သော် ယခုကိစ္စတွင် ဆေးရုံကို အခြားတစ်နေရာတွင် ဆောက်လုပ်ရန်လည်း မဖြစ်နိုင်ချေ။ ဆေးရုံအတွက် ထိုသူများအားလုံးကို ဖိအားပေး ပြောင်းရွှေ့ ခိုင်းနိုင်ပါသလား။ နိုင်ငံအားလုံးတွင် လူများကို ဖိအားပေးပြောင်းရွှေ့ခိုင်းစေနိုင်သည့် (အထူး တင်းကျပ်သော စည်းကမ်းများအောက်တွင်) ဥပဒေများရှိပြီး များသောအားဖြင့် ၎င်းတို့ကို ဝန်ဆောင်မှုများ ပိုမိုကောင်းမွန်စွာရရှိနိုင်သည့် နေရာများတွင် ပြန်လည်နေရာချ ထားပေးရန် လိုအပ်သည်။

သို့ရာတွင် လူများက ၎င်းတို့၏ အသိုင်းအဝိုင်းပတ်ဝန်းကျင်မှာ ပျက်စီးသွားလိမ့်မည် ပြောဆိုကာ ပြောင်းရွှေ့ရန် ငြင်းဆန်ကြခြင်းမှာလည်း မှန်သင့်သလောက်မှန်လျက်ရှိသည်။ ဤဖွံ့ဖြိုးရေးကို ရှေ့ဆက် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသလား။ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဆိုလျှင် မည်ကဲ့သို့သော လျော်ကြေး၊ သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့ပေးမှုများကို အစိုးရက ထုတ်ပြန်ပေးရန်လိုအပ်သနည်း။

၁၂.၆.၃ အဓိကယူဆချက်(၂) - ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်မှာ ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများ တိုးတက်ရေးဖြစ်သည်

ဖွံ့ဖြိုးရေးသီအိုရီတိုင်းတွင် ကိုယ်ပိုင်ဦးတည်ချက်များရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘောဂဗေဒ သီအိုရီများက စီးပွားရေးတိုးတက်ရန် (ဂျီဒီပီဖြင့်တိုင်းတာမှုအရ) ရည်ရွယ်ကြသည်။ RBA ကမူ လူများ၏အခွင့်အရေးများ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးကို ရည်မှန်းချက်ထားရှိသည်။ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခြင်းမရှိပါက အဘယ်ကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ရှေ့တန်း တင်ရန် လိုတော့မည်နည်း။ ဥပမာပြရလျှင် တံတားတစ်စင်းသည် လူများကို ကျောင်းများ၊ ဈေးများ၊ လုပ်ငန်းခွင်နှင့် ဆေးပေးခန်းများသို့ရောက်ရှိမည်ဆိုလျှင် ဆောက်လုပ်ခြင်းမှာ အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် လုပ်ရပ်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုတံတားသည် လောင်းကစားရုံတစ်ခုသို့ ရောက်ရှိရန်အတွက်မျှသာ ဆိုလျှင်မူ အခွန်ထမ်းများ၏ရန်ပုံငွေဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အစိုးရကထောက်ပံ့သည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းအရ ဖြစ်စေ ထိုတံတားကိုဆောက်လုပ်ခြင်းမှာ အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့်အလုပ်ဟု သတ်မှတ်နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ RBA တွင် စဉ်းစားရမည့် အခြားလိုအပ်ချက်တစ်ရပ်မှာ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်မှုကို အမြင့်ဆုံး မြှင့်တင်ရန်ဖြစ်သည်။ သာဓကပြရလျှင် ကျောင်းတွင် ကလေးများကို နေ့လယ်စာ အခမဲ့ကျွေးခြင်းဖြင့် ကျောင်းတက်ရန် သေချာစေခြင်း (ပညာသင်ကြား ပိုင်ခွင့်ရှိမှု အခွင့်အရေးရရှိခြင်း)၊ ကလေးများ ဆာလောင်မှုမရှိစေခြင်း (စားနပ်ရိက္ခာရရှိပိုင်ခွင့်)၊ အာဟာရပြည့်မီသော အစားအသောက်များရရှိခြင်း(ကျန်းမာရေးနှင့်အညီ နေထိုင်ပိုင်ခွင့်)၊ မိန်းကလေးများနှင့် ယောက်ျားလေးများ ညီတူညီမျှ ကျွေးမွေးခံရခြင်း(ကျား၊ မ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိခြင်း) တို့အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးအတော်များများကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေမည်ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် လူ့အခွင့်အရေးရည်မှန်းချက် တစ်ရပ်ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး အကယ်၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် လူ့အခွင့်အရေးကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း မရှိပါက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။

၁၂.၆.၄ အဓိကယူဆချက်(၃) - လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြုချဉ်းကပ်မှုနှင့် ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း နှင့် လိုအပ်ချက်အခြေပြု ချဉ်းကပ်မှုများကြား ကွဲပြားမှုများ

ပေးကမ်းစွန့်ကြဲမှုမှာ အရေးကြီးသည်မှာမှန်သော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ချဉ်းကပ်ရာတွင် အကန့်အသတ်ရှိသည်။ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲမှုသည် လူများကိုအကူအညီပေးရန် ရန်ပုံငွေများ အလျင် အမြန်ဝေငှပေးရာတွင် အသုံးဝင်ပြီး ရန်ပုံငွေမြှင့်တင်ရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းလည်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ထိုနည်းက ရေရှည်ခိုင်မာသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်းမရှိသလို အကူအညီကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး တာဝန်ခံမှုရှိသည့်နည်းလမ်းဖြင့်လည်း မျှဝေပေးနိုင်ခြင်း မရှိချေ။ ဥပမာ - လျှာဒါန်းပေးကမ်းမှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် လမ်းပေါ်မှတောင်းရမ်းစားသောက်သူများကို ငွေကြေးပေးခြင်းသည် တောင်းရမ်းစားသောက်သူများကို တောင်းရမ်းစားသောက်ခြင်းမှ ရပ်တန့် နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ ထို့ပြင် တောင်းရမ်းစားသောက်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ရရှိသည့်ငွေကြေးကို မည်ကဲ့သို့သုံးစွဲမည်ဆိုသည့်အပေါ်တွင်လည်း ထိန်းချုပ်မှုမရှိချေ။(တောင်းရမ်းစားသောက်သူများ သည် ပိုက်ဆံများဖြင့် အရက်သေစာများလည်း သောက်သုံးပစ်နိုင်သည်) တောင်းရမ်းစားသောက် သူ၏ အခြေအနေသည် မည်သို့မျှမစွမ်းသာသည့် အခြေအနေတွင်သာ ရှိနေသည်။ တောင်းရမ်း

စားသောက်သူများသည် ပေးကမ်းသူများကို ငွေကြေးပိုမိုပေးကမ်းရန် တွန်းအားမပေးနိုင်သကဲ့သို့ မည်သည့်အချိန်တွင် ငွေကြေးရရှိမည်ဆိုသည်ကိုလည်း သိရှိထားနိုင်ခြင်းမရှိချေ။ ထိုကဲ့သို့ ပေးကမ်းခြင်းသည် ပေးကမ်းသူအတွက် ကောင်းမွန်သည့်ခံစားချက်မျိုးရရှိနိုင်ပြီး တောင်းရမ်းသူ၏ လတ်တလော လိုအပ်ချက်များ(ဥပမာ- အစားအသောက်ဝယ်ယူရန်) အကူအညီ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သော်လည်း တောင်းရမ်းသူပြဿနာကိုမူ ဖြေရှင်းပေးနိုင်ခြင်းမရှိချေ။

ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းနှင့်ကွဲပြားသည်မှာ လိုအပ်ချက်အခြေပြုချဉ်းကပ်မှု ဖြစ်သည်။ ရေရှည်ခိုင်မာမှု ပိုရှိပြီး လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြေရှင်းပေးသည်။ ဤချဉ်းကပ်မှုက လူတို့တွင် အစားအစာ၊ ရေနှင့်ခိုလှုံစရာနေရာတို့ လုံလောက်စေပြီး အသက်အန္တရာယ်ကို ခြိမ်းခြောက်ခံရမှုမှ ကင်းဝေးစေနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုနည်းသည်လည်း ပြဿနာကို အမြဲတစေ ဖြေရှင်းပေးနိုင်ချေ။ တောင်းရမ်းသူ၏ လက်တလောလိုအပ်မှုများ(အစားအစာ နှင့်ခိုလှုံစရာတို့ ကဲ့သို့)ကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းသည် တောင်းရမ်းသူအတွက် အကူအညီဖြစ်သည်မှာ မှန်သော်လည်း ၎င်းတို့ကို တောင်းရမ်းစားသောက်ခြင်းမှ ရပ်တန့်စေနိုင်ခြင်း မရှိချေ။ ဤချဉ်းကပ်မှုအောက်တွင် တောင်းရမ်းသူသည် အနည်းငယ်မျှတတ်နိုင်စွမ်းရှိလာပြီး ၎င်းတို့၏ အဓိကလိုအပ်ချက်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြလာနိုင်သော်လည်း တောင်းရမ်းသူသည် သူ၏လိုအပ်ချက်များပြည့်ဝရန်အတွက် ပေးကမ်းသူအပေါ်တွင် မှီခိုနေရဆဲဖြစ်သည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် များ ကြုံတွေ့ရချိန်တွင် လိုအပ်ချက်အခြေပြုချဉ်းကပ်မှုမှာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအရ အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ငလျင်ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုနှင့် ကြုံတွေ့ရပြီးချိန်တွင် လူအများ အပြားသည် အစားအစာ၊ ရေနှင့် နေထိုင်ခိုလှုံစရာမရှိသည့်ဘေးနှင့် ကြုံတွေ့ရမည်ဖြစ်ရာ အခြေခံ စားဝတ်နေရေးကိုဖြည့်ပေးရန် အမြန်ဆုံးလိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ လိုအပ်ချက်အခြေပြုချဉ်းကပ်မှု တစ်ရပ်သည် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ ငတ်မွတ်နေခြင်းမရှိစေရန်၊ သို့မဟုတ် အိပ်ရန်နေရာမရှိ မဖြစ်စေရန် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

RBA ၏အောက်တွင်မူ ဖွံ့ဖြိုးမှုအကျိုးကို ခံစားရသူသည် အခွင့်အရေးကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများ ဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးအောင် ဖော်ဆောင်သူများမှာ တာဝန်ရှိသူများအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို လိုအပ်သူတိုင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ရှိပြီး ထိုရပိုင်ခွင့်ကိုရရှိစေအောင် လုပ်ပေးရမည်မှာ တာဝန်ရှိသူ များ၏ ဝတ္တရား ဖြစ်သည်။ ထိုရည်မှန်းချက်အောင်မြင်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ရမည်မှာ လူတို့တွင် မည်သည့်အခွင့်အရေးများ ပိတ်ပင်ခံထားရသည်ကို ပထမဦးစွာ ရှာဖွေရမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ တောင်းရမ်းသူ၏ ကျန်းမာရေးနှင့်အညီ အိုးအိမ်ဖြင့်နေထိုင်ပိုင်ခွင့်၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်ရပိုင်ခွင့် တို့မှာ ပြည့်ဝခြင်းမရှိသည်မှာ ထင်ရှားလျက်ရှိသည်။ ထိုချိုးဖောက်ခံရမှုများကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြင့် တောင်းရမ်းသူကို ဆင်းရဲတွင်းမှလွတ်အောင် မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ RBA သည် ဆုံးရှုံးနေသော အခွင့်အရေးများကို အသေးစိတ်ဖော်ထုတ်ပြီး ပြန်လည်ရရှိစေရန် လုပ်ဆောင် ပေးခြင်းဖြစ်သဖြင့် ပိုမို၍ပါဝင်ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည်။ နိဂုံးချုပ် အနေဖြင့် ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းနှင့် လိုအပ်ချက်အခြေပြုချဉ်းကပ်မှုများမှာ ပိုမိုမြန်ဆန်လွယ်ကူပြီး လူသားချင်းစာနာမှု လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့်ပို၍ ကိုက်ညီမှုရှိသည်။ RBA မှာမူ ပိုမို ရေရှည် တည်တံ့ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှု ပို၍ရှိသော်လည်း ၎င်းသည် လုပ်ငန်းဆောင်တာ ပိုများပြီး ခက်ခဲသောလုပ်ငန်းတစ်ရပ်လည်းဖြစ်သည်။

၁၂.၆.၅ အဓိကယူဆချက်(၄) - ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အားလုံးပါဝင်နိုင်မှုရှိရမည်

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် လူများကိုအဓိကအာရုံစိုက်ကြောင်း သေချာစေရေးအတွက် အားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်လည်း ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိမှု ရှိရန်အတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးတစ်ရပ်၏ သက်ရောက်မှုခံရမည့်သူများသည် ထိုဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးမှု၊ အစီအစဉ်ရေးဆွဲမှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုတို့တွင် ပါဝင်ခွင့်ရရန် လိုအပ်သည်။ ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်းသည် သက်ဆိုင်သူများ၏လိုအပ်မှုများကိုဖော်ထုတ်ပေးပြီး လူများကို ဖွံ့ဖြိုးမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် နစ်နာရမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးခွင့်၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခွင့်ရစေခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ ပြဿနာအများအပြားကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုမှာ မိမိတို့နှင့်ပိုမိုသက်ဆိုင်လာသည်ဟု ခံစားမိစေမည်လည်းဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဖော်ဆောင်ရာတွင် ထည့်ဝင်မှုများနှင့် မွမ်းမံပြင်ဆင်မှုများ လုပ်ဆောင်ရန် ကမ်းလှမ်းနိုင်ခွင့်ရရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုကို တာဝန်ခံမှုနှင့်ပွင့်လင်းမြင်သာရှိမှု မြင့်မားစေနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်းသည် ပြဿနာအားလုံးကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဖွံ့ဖြိုးမှုကြောင့် အားလုံးက လက်ခံသဘောကျသည့် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်မှုမျိုးမှာ အလွန်ရှားပါးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကောင်းမွန်သော ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများသည် ထိုအပြောင်းအလဲများနှင့် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့် အန္တရာယ်များကို သတိပြုမိသင့်ပြီး အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော သက်ရောက်မှုများကို လျော့ချရန်နည်းလမ်းများကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ထားရမည်ဖြစ်သည်။ ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုပေါ်ထွက်လာသော ပဋိပက္ခကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် လျော့ချရန် အရေးပါသော ကိရိယာတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။

RBA တွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိခြင်း၏ အခြားသောကဏ္ဍတစ်ရပ်မှာ အင်အားနည်းသော သို့မဟုတ် ဘေးဖယ်ခံထားရသော အဖွဲ့များလည်း ပါဝင်မှုရှိစေရေးဖြစ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အလွယ်တကူရောက်ရှိနိုင်သောနေရာများရှိ လူများပါဝင်သည့် အပိုင်းကဏ္ဍများ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆောင်ရွက်ရသည်မှာ ပိုမို၍တွက်ခြေကိုက်လေ့ရှိပြီး ထိုသဘာဝကို တစ်ခါတစ်ရံတွင် ၈၀/၂၀ စည်းမျဉ်းဟု သုံးနှုန်းလေ့ရှိသည်။ လူဦးရေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းထံရောက်ရှိရန် ဘက်ဂျက်၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းမျှသာ သုံးစွဲရသော်လည်း ဘက်ဂျက်၏ကျန် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ကျန်လူဦးရေ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းထံ ရောက်ရှိရေးအတွက် သုံးစွဲရသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ အင်အားနည်းသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ - မသန်စွမ်းသူများ၊ သို့မဟုတ် ဝေလံခေါင်ဖျားအရပ်ဒေသရှိ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းများ)အတွက် ဘက်ဂျက်ချမှတ်ခြင်းမှာ သယ်ယူပို့ဆောင်စရိတ်ကြီးမြင့်ခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ (လျှပ်စစ်မီးကဲ့သို့သော)မရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဘာသာစကားကွာခြားခြင်းတို့ကြောင့် ပို၍ ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမြင့်နိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော စိန်ခေါ်မှုများမှာ ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုပိုမို၍ ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမြင့်စေသည်။ (ပညာရေးနယ်ပယ်မှ ဥပမာတစ်ရပ်ကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော ဆွေးနွေးခြင်းနှင့်ငြင်းခုံခြင်းအတွက်တွင်ကြည့်ပါ။) ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဆိုရမည်ဆိုလျှင် အဖွဲ့အစည်းများသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများမှ အကျိုးရှိမည့်သူအရေအတွက်ကိုသာ ဇောင်းပေးခြင်းဖြင့် ကုန်ကျမှုအတွက် တွက်ခြေကိုက်ကြောင်း ပြသရန် စိတ်ထက်သန်ကြလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုတွက်ခြေကိုက်အောင် ပြထားသည့် ကိန်းဂဏန်းများမှာ ဝေးသီခေါင်လံသောနေရာမှလူများ၏ အကျိုးကို စတေးပြီးမှ

တာဝန်ခံမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာရှိမှု

တာဝန်ခံမှုဆိုသည်မှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်သူများထံ ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် တာဝန်ယူခြင်းဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် စီမံကိန်းတစ်ရပ်၏ တိုက်ရိုက် အကျိုးရလဒ်များ အားလုံးအတွက် တာဝန်ခံသင့်ပြီး ဖြစ်လာသော နောက်ဆက်တွဲများကို မိမိတို့၏ အရေးမဟုတ်သကဲ့သို့ ငြင်းဆန်နိုင်ခြင်းမရှိချေ။

တာဝန်ခံမှုကို ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေစီမံခန့်ခွဲမှုမျိုးဖြင့် သို့မဟုတ် ဆိုးရွားသော အကျိုးဆက်များအတွက် လျော်ကြေးပုံစံမျိုးဖြင့်လည်း ဖြစ်ရသည်။

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဆိုသည်မှာ ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် ရပိုင်ခွင့်ရှိသူအားလုံး ပါဝင်ခွင့်ရှိရေးသေချာစေရန် သတင်းအချက်အလက်များရရှိနိုင်မှု အသုံးပြုခွင့်ရရှိမှုတို့ကို ရည်ညွှန်းသည်။

ရရှိတတ်ကြသည်။ အကယ်၍ဖွံ့ဖြိုးရေးသည် လွယ်လင့်တကူရောက်ရှိနိုင်သူများကိုသာ ရည်မှန်းချက် ထားမည်ဆိုလျှင် အင်အားနည်းသော၊ ဘေးဖယ်ခံထားရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှာ အမြဲတစေ ချန်လှပ်ထားခံနေရမည်သာ ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် အဆင်းရဲဆုံးသူများနှင့် အင်အားအနည်းဆုံးသူများ ကျန်မနေခဲ့ရန် သေချာစေသင့်သည်။

ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အပြန်အလှန်ဝေဖန်ခြင်း

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် အဆင်းရဲဆုံးလူတန်းစားများအတွက် ဇောင်းပေးသင့်ပါသလား။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှ အစိုးရတစ်ရပ်သည် နိုင်ငံတဝမ်းရှိ အထက်တန်းကျောင်း အတော်များများ ထံ ကွန်ပျူတာများထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် ပညာရေးစနစ် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် လိုလားလျက် ရှိသည်။ သို့သော် ဝေးလံသောကျေးလက်ဒေသများ၌ ထိုကွန်ပျူတာခန်းများ ထောက်ပံ့ပေးရန်မှာ အခန်းသစ်များတည်ဆောက်ရန်လိုအပ်ခြင်း၊ လျှပ်စစ်မီးထောက်ပံ့ရန်လိုအပ်ခြင်း၊ ဆရာများကို လေ့ကျင့်ပေးရန်လိုအပ်ခြင်းနှင့် ထိုဝေးလံခေါင်ဖျားဒေသများသို့ ကွန်ပျူတာများပို့ဆောင်ပေးရေး တို့ကြောင့် မြို့ပြတွင် ကွန်ပျူတာထောက်ပံ့ပေးခြင်းထက် ကုန်ကျစရိတ် ၁၀ ဆခန့် ပိုများလျက် ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရက မူလအစီအစဉ်အစား မြို့ပေါ်တွင်သာ ၁၀ ဆ ပိုများသောကွန်ပျူတာခန်းများ ဆောက်လုပ်ရန်ဆုံးဖြတ်လိုက်ပြီး ၁၀ ဆ ပိုများသောကလေးများ ကွန်ပျူတာသင်ကြားခွင့်ရရှိမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် မြို့နေကလေးများသည် အနာဂတ် အလုပ်ထဲတွင် ကွန်ပျူတာအသုံးပြုရနိုင်ခြေ ပိုများသည်ဟု ဖြေရှင်းချက်ပေးသည်။ သို့ရာတွင် အတိုက်အခံများက ဤဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းသည် မြို့နေနှင့်ကျေးလက်နေကလေးများကြား မူလကတည်းက ရှိနှင့်ပြီးသား ပညာရေးအဆင့်ကွာခြားမှုကို ပိုမြင့်တက်စေခြင်းသာရှိလိမ့်မည်ဟုဆိုကာ ဆန့်ကျင်ကြသည်။ ကျေးလက်နေကလေးများမှာ ကွန်ပျူတာတတ်မြောက်ရန် အခွင့်အရေးမရခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့ အနေဖြင့် အလုပ်အကိုင်ရရှိရန် သို့မဟုတ် တက္ကသိုလ်ဝင်ခွင့်ရရန် ပိုမို၍ အခက်တွေ့မည်ဖြစ်သည်။

မေးခွန်း - သင့်အနေနှင့် အစိုးရ၏ချဉ်းကပ်ဖြေရှင်းပုံကို သဘောတူပါသလား။ ၁၀ ဆပိုများသော ကလေးများ ပညာတတ်ရန်က ပို၍အရေးကြီးပါသလား၊ သို့မဟုတ် ကျေးလက်နေကလေးများက မြို့နေကလေးများကို အမိလိုက်နိုင်ပြီး နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် မညီမျှမှုလျော့ကျစေရန် ဝေးလံ ဒေသများ၌ ကွန်ပျူတာရောက်ရှိစေရေးအတွက် ငွေကြေးသုံးစွဲခြင်းက ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသလား။

၁၂.၆.၆ အဓိကယူဆချက် (၅) - ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် ဩဇာအာဏာ ဆက်နွယ်မှုများတွင် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်

ဩဇာအာဏာ၏ သိမ်မွေ့နူးညံ့မှုသည် RBA ၏ အရေးပါသော ကဏ္ဍတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးမှုကို မရရှိ၊ မခံစားရသူများသည် ဩဇာအာဏာ ကင်းမဲ့လိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အင်အားကြီးမားသော အဖွဲ့များက အင်အားကင်းမဲ့သူများအပေါ် များသောအားဖြင့် ကျူးလွန်လေ့ရှိကြသည်။ အမျိုးသမီး များကို ပညာတတ်မြောက်စေခြင်း၊ အစွမ်းအစ မြှင့်တင်ရေးအစီအစဉ်များ မိတ်ဆက်ပေးခြင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးအခွင့်အလမ်းများရရှိစေခြင်းတို့ကဲ့သို့သောလုပ်ဆောင်ချက်များဖြင့် အင်အားကင်းမဲ့သူ

များကို သြဇာအာဏာများရရှိစေကာ ထိုကဲ့သို့သောမညီမျှမှုများကိုတုံ့ပြန်ဖြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းသော RBA ၏ အောက်တွင် ထိုမညီမျှမှုကိုပြုပြင်ရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုရည်မှန်းချက်တစ်ရပ် ဖြစ်လာလေ့ ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ပညာဗဟုသုတ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ရပိုင်ခွင့်များအကြောင်းသင်ယူမှု၊ သို့မဟုတ် ပိုမိုကောင်းမွန်သောဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိခြင်းဖြင့် သြဇာအာဏာများ ရရှိကြမည် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ကိုအင်အားမြှင့်တင်ပေးခြင်းမှာ ရံဖန်ရံခါတွင် အခြားအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ကို ချန်ရစ်ထားခံခဲ့ရသည်ဟု ခံစားရစေနိုင်သည်။ သာဓကပြရလျှင် အမျိုးသမီးများကိုဘဏ္ဍာရေးအရ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းက အမျိုးသားများကို လုပ်နိုင်စွမ်းကင်းမဲ့သည်ဟု ခံစားရစေနိုင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ခင်ပွန်းတစ်ယောက်သည် အဓိကကျွေးမွေးထောက်ပံ့သူတစ်ယောက် မဟုတ်တော့သောအခါတွင် သူ့အနေဖြင့် သူ၏ အိမ်တွင် သော်လည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝိုင်းတွင်သော်လည်းကောင်း ယခင်ကကဲ့သို့ သြဇာ အာဏာမရှိတော့၍ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ မိသားစုက ကြွယ်ဝပြည့်စုံနေပါက ခင်ပွန်းအများအပြား သည် ထိုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ သောကမရှိနိုင်သော်လည်း အခြားခင်ပွန်းများမှာမူ အပြောင်းအလဲ ကြောင့် ခြိမ်းခြောက်ခံရမှု သို့မဟုတ် ကသိကအောက်ဖြစ်ရမှုတို့ ခံစားရဖွယ်ရှိသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုများ သည် ကြွယ်ဝပြည့်စုံမှု၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအခွင့်အရေးများတွင် ဆက်စပ်သော တိုးတက်ကောင်းမွန်မှုတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး အောင်မြင်သည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သော် လည်း မိသားစုအတွင်း ပဋိပက္ခများမြင့်တက်ခြင်းကဲ့သို့သော မရည်ရွယ်သည့် အကျိုးဆက်များကို ဖန်တီးမိခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း အင်အားစွမ်းပကားနှင့် ဆက်နွယ်သော ပြောင်းလဲမှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော ပဋိပက္ခကို ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့်သာ ဖြေရှင်းရမည် ဖြစ်သည်။

RBA အရဖွံ့ဖြိုးမှုမှ ပေါ်ထွက်သောထိုပဋိပက္ခပြဿနာများကို ငြင်းဆန်ရန်မဖြစ်နိုင်ချေ။ ဖွံ့ဖြိုးရေး NGO များသည် မိမိတို့ဆောင်ရွက်ချက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ပြောင်းလဲမှုများအတွက် တာဝန်ခံရမည်ဖြစ်သည်။ NGO များသည် ထိုကဲ့သို့သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ချေများကို သတိပြုရမည် ဖြစ်ပြီး မျက်ခြည်မပြတ် စောင့်ကြည့်ဖြေရှင်းရမည်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - အင်အားသြဇာ ကင်းမဲ့ သွားသောခင်ပွန်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုများတိုးပွားလာမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသော အန္တရာယ်များကို လေ့လာသုံးသပ်နေရမည်ဖြစ်သည်။ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအကဲဖြတ်မှုသည် NGO များ၏ အစီအမံချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အန္တရာယ်ကိုမည်ကဲ့သို့ လျော့ချမည် သို့မဟုတ် ဖယ်ရှားမည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အကြံပြုချက်များလည်း ပါဝင်ရမည်။ အနည်းဆုံးအနေဖြင့် အန္တရာယ်ရှိနိုင်ခြေ အကဲဖြတ်ချက်များသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် လူတိုင်း အပြည့်အဝ ပါဝင်သလားဆိုသည်ကိုလေ့လာခြင်းဖြင့် အစီအမံတစ်ရပ်သည်အိမ်တွင်း အကြမ်း ဖက်မှု မြင့်တက်လာခြင်းကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ မဖြစ်ပွားစေနိုင်ကြောင်း သေချာစေရမည်ဖြစ်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့်သာ NGO များသည် ပြဿနာများပေါ်ထွက်လာသည့် အခါတွင် ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ပြင်ဆင်ထားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော RBA ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာရပ်များသည် ပြည့်စုံခြင်း မရှိသေး

သလို အားလုံးက လက်ခံသဘောတူနိုင်ခြင်းလည်း ရှိမည်မဟုတ်ချေ။ သို့ရာတွင် ဤနေရာတွင် ဖော်ပြခဲ့သော အရေးကိစ္စများမှာ အဖွဲ့အစည်းများက RBA အစီအမံများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် အငြင်းပွားရမှုနှင့် ဖြေရှင်းရမှုအများဆုံး အရေးကိစ္စများဖြစ်သည်။ အချုပ်ဆိုရလျှင် RBA သည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ ရည်မှန်းချက်များကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်သော လူ့အခွင့်အရေးဖြစ်ပေါ်ရန်နှင့် ချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်ရန်တို့ဆီသို့ ပြောင်းလဲစေရန် အလှူအဆများနှင့် ကိရိယာများကို အသုံးပြုသည်။ RBA သည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းကို ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အင်အားစွမ်းပကား မြှင့်တင်ပေးရမည့် လူ့အခွင့်အရေး ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ပိုမို၍ပူးပေါင်းပါဝင်မှုရှိပြီး ရေရှည်ခံသောဖွံ့ဖြိုးမှုများဖြစ်စေရန် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။

၁၂.၇ နိဂုံး

ဤအခန်းတွင် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတစ်ဝန်း၌ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် မည်မျှအထိ အကြိတ်အနယ်ရှိခဲ့သော အရေးကိစ္စဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ရပိုင်ခွင့်တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ဒေသတွင်းမှလူအများအပြားအတွက် အရေးကြီးသည်မှာ မှန်သော်လည်း မည်သည်တို့ ဖွံ့ဖြိုးသင့်သည်၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုမှာ မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ပေါ်သင့်သည်တို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဒုတိယကမ္ဘာစစ်လွန် သမိုင်းတစ်လျှောက် ငြင်းခုံခဲ့ကြရသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးတို့သည် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆက်နွယ်လျက်ရှိရာ တူညီသောဘုံရည်မှန်းချက်များရှိကြပြီး လူ့အခွင့်အရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးရေး နည်းလမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးရေးသည်လည်း လူ့အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံး ကဏ္ဍတွင် လက်တလော အများလက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် နည်းလမ်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် စည်းမျဉ်းများကို ဖွံ့ဖြိုးရေးဖော်ဆောင်ရာတွင်နှင့် အစီအမံချမှတ်ရာ၌ ပါဝင်စေသော RBA မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

က။ အနှစ်ချုပ်နှင့်အဓိကအချက်များ

မိတ်ဆက်

ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကြား ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုများသည် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေး နှစ်မျိုးစလုံးကို လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ၁၉၆၀ လွန်နှစ်များကတည်းက အလျင်အမြန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို အသွင်ပြောင်းလဲပစ်ခဲ့ပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် အကောင်း၊ အဆိုး နှစ်မျိုးစလုံးသော ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် လူအားလုံးကိုသာတူညီမျှ အကျိုးရှိစေနိုင်ခြင်း မရှိချေ။ အချို့သူများမှာ ပို၍ချမ်းသာလာကြသော်လည်း အခြားသူများမှာမူ ၎င်းတို့၏နေအိမ်များမှ နှင်ထုတ်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် ချို့တဲ့နိမ့်ကျသော အခြေအနေများတွင် အလုပ်လုပ်ရန် ဖိအားပေးခံရခြင်းများ ကြုံတွေ့ခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း တွင် လူ့အခွင့်အရေးကိုအကာအကွယ် ပေးရမည်ဖြစ်သော်လည်း မကြာခဏဆိုသလို ငြင်းပယ်ခံခဲ့ရသည်။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့သည် ဘုံရည်မှန်းချက်များရှိခြင်းကြောင့် ဆက်နွယ်လျက် ရှိသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ဆောင်မှုများက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဆီသို့ ဦးတည်စေလေ့ ရှိသည်။ လူ့အခွင့်အရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အကဲဖြတ်ရာတွင် စံနှုန်းဖြစ်သင့်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးမှုနိုင်ငံရေး

စစ်ပြီးခေတ် နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးရေးကို နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေး ဖွံ့ဖြိုးရေးများစီမံခန့်ခွဲရန် အဖွဲ့အစည်းများတည်ထောင်ခဲ့သည့် ကုလသမဂ္ဂက ကြီးကြပ်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်များကလည်း ကြီးကြပ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုက စစ်အေးခေတ်အတွင်းဖြစ်ပွားခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးသဘော ပါဝင်ပတ်သက်မှု၊ စီးပွားရေးတိုးတက်ရေး အပေါ်တွင်သာ အလွန်အမင်းအာရုံစိုက်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးမှုကလေးများအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများကို မျက်ကွယ် ပြုမှု၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကိုပျက်စီးစေသည့် ကြီးမားသော အခြေခံအဆောက်အအုံများအပေါ် အာရုံစိုက်လုပ်ဆောင်မှု၊ ကြွယ်ဝသူများထံမှ နွမ်းပါးသူများထံ ငွေကြေးစီးဆင်းမှုသိအိုရီအပေါ် အားထားမှုတို့အပါအဝင် ပြဿနာများအပြားကို ဖန်တီးခဲ့သည်။ စစ်အေးခေတ်အတွင်းတွင် နိုင်ငံများသည် ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံများဘက် လိုက်မည်လော၊ အရင်းရှင် နိုင်ငံများဘက် လိုက်မည်လော ဆိုသည်ကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြပြီး ထိုစနစ် နှစ်မျိုးလုံးမှာ ဖွံ့ဖြိုးရေး အတွက် ပြဿနာကြုံတွေ့စေခဲ့သည်။ ၁၉၆၀ လွန်နှစ်များ ကုန်ချိန်တွင် ထိုပြဿနာများကိုရှောင် လွှဲရန်အတွက် နည်းလမ်းအသစ်များကို ရှာဖွေသူ အများအပြားရှိလာခဲ့ပြီး လူ့အခွင့်အရေးများမှာ အလားအလာရှိသော လမ်းကြောင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်ခံခဲ့ရသည်။

ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်၏ သမိုင်းကြောင်း

အထက်တွင်ပြောခဲ့သည့် ပြဿနာများကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် တတိယကမ္ဘာနိုင်ငံ အများအပြား ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကို တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ထိုအခွင့်အရေးအရ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများက မဖွံ့ဖြိုးသေးသောနိုင်ငံများကို ငြိမ်းချမ်းသောဖွံ့ဖြိုးမှုရရှိရေး ကူညီရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ၁၉၈၆ အထွေထွေညီလာခံတွင်ချမှတ်သည့် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့် ကြေညာချက်သည် ရာနှုန်းပြည့်ထောက်ခံမှု မရခဲ့ဘဲ အချို့ပထမနိုင်ငံများက ထိုကြေညာချက်ကို နိုင်ငံရေးပါဝင်ပတ်သက်သည် သို့မဟုတ် စစ်မှန်မှုမရှိဟု ရှုမြင်ပြီး ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ဗဟိုချက်ဖြစ်ရမည် ဖြစ်ပြီး ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိမှုမှာလည်း ထိုဖွံ့ဖြိုးမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ရမည်ဟု ကြေညာ ချက်က ယူဆခဲ့သည်။

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု

အင်တာနက်ပေါ်ထွန်းလာမှု၊ အမျိုးသမီးတန်းတူညီမျှအခွင့်အရေးတွင် မြင့်တက်လာမှု၊ အလုပ်လုပ်ဆောင်ပုံများပြောင်းလဲလာမှုနှင့် နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းကြီးများ ပေါ်ထွက်လာမှုတို့ ကဲ့သို့သော ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပြောင်းလဲမှုများမှတစ်ဆင့် လူ့အခွင့်အရေးပြဿနာအသစ်များ ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ တိုင်းပြည်များသည် ဥစ္စာဓာတ်၊ ပညာရေး နှင့် ကျန်းမာရေးတို့တွင် တိုးတက်မှုများ ခံစားခဲ့ရသော်လည်း တစ်ချိန်တည်းတွင် အစိုးရများက လုံခြုံရေးကိုထိန်းသိမ်းရန်အတွက်ဟု အကြောင်းပြပြီး အလဲအလှယ်အနေဖြင့် လူများ၏အခွင့်အရေး များကို ချိုးဖောက်မှုများလည်းရှိခဲ့သည်။ လစ်ဘရယ်လက်သစ် စီးပွားရေးပုံစံများ ပေါ်ထွက်လာမှု ကလည်း မည်မျှမျှများကိုကြီးထွားစေပြီး အစိုးရနှင့်ပြည်သူများကြား တင်းမာမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ သည်။ ဤကာလတွင် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများ များပြားလာမှုနှင့် ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် စတင်သည့် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး အကျပ်အတည်းတို့လည်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ဤအခြေအနေများအားလုံးက ၁၉၉၀

လွန် နှစ်များတွင်ပေါ်ပေါက်သော ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုဆီသို့ ဦးတည်စေ ခဲ့ပြီး ယင်းလှုပ်ရှားမှုက လစ်ဘရယ်လက်သစ်ဝါဒပေါ်ထွက်လာမှု၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုခြင်း၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် Washington Consensus ၏ ဩဇာအာဏာတို့အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ပြဿနာအများအပြားကို ရင်ဆိုင်ကိုင်တွယ်ခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်ကို လူ့အခွင့်အရေး၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုတို့သည် ကျွန်းကိုင်ဗို၊ ကိုင်းကျွန်းမီဖြစ်သင့်ပြီး အပြန်အလှန် အားဖြည့် ပံ့ပိုးရမည်ဟု ကြေညာခဲ့သော Vienna Declaration and Programme of Action က အသိအမှတ် ပြုခဲ့သည်။ ထောင်စုနှစ်သစ် ရည်မှန်းချက်များအပါအဝင် အခြားသော တိုးတက်မှုများလည်း ရှိခဲ့သည်။

လူသားလုံခြုံမှုနှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်မှု

၁၉၉၄ ခုနှစ် UNDP ၏ လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအစီရင်ခံစာက လူသားလုံခြုံရေးနှင့်တကွ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် လူသားလုံခြုံရေးတို့ မည်သို့ဆက်စပ်နေကြသည်ကို မိတ်ဆက်ပေးခဲ့သည်။ လုံခြုံမှုဆိုရာတွင် တိုင်းပြည်လုံခြုံမှုမဟုတ်ဘဲ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်စီ၏ လုံခြုံမှုကို အာရုံ စိုက်ရမည်ဟု လူသားလုံခြုံမှုအရ ယူဆသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည်လည်း လူသားလုံခြုံရေးအပေါ် လေးစားမှုရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုအကြောင်း စဉ်းစားသည့် အခြားနည်းလမ်းများတွင် လွတ်လပ် ခွင့်သည် ရည်မှန်းချက်ဟူသည့် အမကြာဆင်း၏အမြင်နှင့် န(စ်)ဘွမ်တို့၏ စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းအရ ချဉ်းကပ်မှုတို့ ပါဝင်သည်။

လူ့အခွင့်အရေးအခြေပြု ချဉ်းကပ်မှုများ (Human Rights-Based Approach -RBA)

RBA သည် တစ်သီးပုဂ္ဂလလူပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို မည်ကဲ့သို့ထိန်းသိမ်းသည်ကို အကဲဖြတ်သုံးသပ်သည်။ RBA သည် ဖွံ့ဖြိုးရေး တွင် အဓိကဩဇာလွှမ်းမိုးသောသီအိုရီတစ်ရပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အဖွဲ့ အစည်းများက လူ့အခွင့်အရေးကို ဖွံ့ဖြိုးမှု၏အဓိကမဏ္ဍိုင်အဖြစ် ရှုမြင်လာပြီး ဖွံ့ဖြိုးမှုဖော်ဆောင် စဉ်အတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်ဟုလည်း လက်ခံ ယူဆလာကြပြန်ဖြစ်သည်။ RBA သည် ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်ရာ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ် တစ်ရပ်ကိုပုံဖော်ကြည့်ရန် သို့မဟုတ် မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို နားလည်ရန်အတွက် အကူအညီတစ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။ RBA ၏ ဘုံအစိတ်အပိုင်းများတွင် ဖွံ့ဖြိုးမှု ဖော် ဆောင်စဉ်ကာလအတွင်း မည်သည့်လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုမျှမရှိစေရေးဟူသည့် ရည်မှန်းချက် နှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး၏ရည်ရွယ်ချက်သည် ပြည်သူများ၏အခွင့်အရေးများ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေး ဖြစ်ရမည် ဟူသည့်အချက်တို့ ပါဝင်သည်။ RBA သည် ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းနှင့် လိုအပ်ချက်အခြေပြု ချဉ်းကပ်မှုတို့နှင့် ကွာခြားသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်၊ တာဝန်ခံမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိမှုတို့ ဖြစ်ထွန်းစေသင့်သည်ဟု ယူဆသည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် အချို့သူများကို ဩဇာအာဏာပိုရှိလာစေပြီး အချို့သူများကိုမူ ဩဇာအာဏာကင်းမဲ့သွားစေသည့် ဩဇာအာဏာ ပိုင်းဆိုင်ရာ အဆက်အစပ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်းကိုလည်း RBA က အသိအမှတ်ပြုလက်ခံသည်။ သို့ရာတွင် မညီမျှမှုနှင့် ဩဇာအာဏာလက်လွှတ်ရမှုတို့၏အကျိုးဆက်များကို RBA နည်းလမ်း များဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်သည်။

ခ။ စာမေးပွဲ သို့မဟုတ် အက်ဆေးမေးခွန်းများ

- ဆည်များ၊ အဝေးပြေးလမ်းမများနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများကဲ့သို့သော ကြီးမားသော အခြေခံအဆောက်အအုံများ ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် မည်သူများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသနည်း။ သင့်နိုင်ငံအတွင်းမှ အဓိကအခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးမှုတစ်ခုကို သုံးသပ်လေ့လာပြီး မည်သည့်အဖွဲ့များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည်၊ သက်ရောက်ခံရသည့်အဖွဲ့များကို မည်ကဲ့သို့ လျော်ကြေးပေးသည်တို့ကို ဆုံးဖြတ်ပါ။
- ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုတွင် သင့်နိုင်ငံက မည်သည့်ကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သနည်း။ သင်၏ နိုင်ငံသည် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ဆွေးနွေးငြင်းခုံရာတွင် တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ခဲ့ပါသလား။ ပါဝင်ခဲ့ပါက မည်သည်တို့လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသနည်း။ မပါဝင်ခဲ့ဘူးဆိုပါက မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်နည်း။
- ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်က နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံကို ကောင်းသည့်အကျိုးဆက်များရော၊ မကောင်းသည့်အကျိုးဆက်များပါ အများအပြား ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော ကောင်းမွန်သည့်အကျိုးဆက် ၃ ခုနှင့် အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သည့် အကျိုးဆက် ၃ ခုတို့မှာ မည်သည်တို့ဖြစ်မည်ဟု သင်ထင်မြင်ပါသနည်း။
- စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းတစ်ရပ်ကြောင့် သင့်နိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် မည်သည့် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သနည်း။ ၁၉၉၇ စီးပွားပျက်ကပ်သည် ကြီးမားသည့် သက်ရောက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်ခဲ့ပါသလား။ သို့မဟုတ် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် လောင်စာဆီနှင့် အစားအစာဈေးနှုန်းများမြင့်တက်ခဲ့ပါသလား။ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းစီးပွားရေးအကျပ်အတည်းများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသလား။
- ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ချဉ်းကပ်ရာတွင် ဖွံ့ဖြိုးပိုင်ခွင့်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေပြုချဉ်းကပ်မှုတို့ကြား အဓိကကွာခြားချက်များမှာ မည်သည်တို့ဖြစ်သနည်း။
- ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ဆောင်ရာတွင် RBA နှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် NGO များအနေဖြင့် မည်သည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ရမည်နည်း။
- ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရှိကြောင်း သေချာစေရန် မည်ကဲ့သို့လုပ်ဆောင်ရမည်နည်း။ မည်သူတို့ ပူးပေါင်းခွင့်ရသင့်ပြီး မည်ကဲ့သို့ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်သင့်သနည်း။
- ဖွံ့ဖြိုးမှုအားလုံးသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အဆင်းရဲဆုံးလူတန်းစားအပေါ်တွင် အာရုံစိုက်သင့်ပါသလား။ သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ဆောင်မှုအားလုံးသည် မညီမျှမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် ကြိုးပမ်းသင့်ပါသလား။

၈။ ထပ်မံလေ့လာဖတ်ရှုရန်များ

Development

Useful websites on development research and reports are:

- United Nations Development Programme (UNDP): *Human Development Report*
- World Bank: World Development Indicators
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD): *The Least Developed Countries Report*

There are a range of textbooks on development. Students can search for the following authors who have examined development:

- Amartya Sen
- John Martinussen
- Vandana Shiva
- Paul Collier
- William Easterly
- Arturo Escobar
- Martha Nussbaum
- Joseph Stiglitz
- Dambisa Moyo

Right to Development

The right to development is mainly studied as a part of human rights history.

- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR): a webpage on the right to development can be found at the OHCHR with links to the Task Force and the Working Group on development

Authors who have written about this include:

- Arjun Sengupta
- Brigitte Hamm
- Bonny Ibhawoh

Rights-Based Approach (RBA)

- Many organizations have guides to RBA but a useful starting point is the HRBA Portal for Practitioners at the UN which contains a large list of resources, case studies, and introductions. Alongside the guide are many studies on the use of RBA in practice, which can also be found at the HRBA portal

Many organizations provide their own guides to RBA, including:

- UN Women

- UNICEF Finland
- United Nations Population Fund (UNFPA)
- United Nations Development Programme (UNDP)
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO): Strategy on Human Rights called The Human Rights-Based Approach and the United Nations System, which gives an excellent history and overview
- IDS Bulletin 36.1 devoted an issue to this topic in 2005

Numerous development organizations have their own guidebooks including:

- Action Aid
- Danish International Development Agency (DANIDA)
- Equitas
- Care
- Save The Children

Little academic work has been done on RBA, although some authors to search include:

- Celestine Nyamu-Musembi
- Andrea Cornwall
- Brigitte Hamm

